

Telegraful Român

Anul 164 • nr. 13-16

1 și 15 aprilie 2016

Purtarea Crucii – urmarea lui Hristos, pe calea mântuirii

În duminică de astăzi și cu săptămâna care urmează ne apropiem de mijlocul Postului Mare. Putem observa cu câtă înțelepciune ne-a condus Biserica, până acum, pe drumul acesta împreună cu Hristos, pentru câștigarea Împărăției Cerurilor. Pentru că noi știm că suntem călători în lume și că avem o țintă precisă pentru drumul călătoriei noastre. În același timp, în această călătorie nu suntem singuri. Călătorim împreună cu Hristos spre ținta veșniciei – spre viața de dincolo, pentru că atunci când Dumnezeu ne va chema, ne vom întrerupe această călătorie. Vom trece Dincolo, în viața veșnică, pentru ca să ne întâlnim cu cei dragi ai noștri, plecați și ei la vremea rânduită.

Duminica de astăzi, a treia din Postul Mare, este închinată Sfintei Crucii, în cel de-al treilea popas duhovnicesc al călătoriei noastre cu Hristos.

La mijlocul nevoițelor noastre, Crucea mântuitoare devine pentru noi *stindardul* care ne conduce pe drumul mântuirii. Crucea pe care S-a jertfit Însuși Hristos devine pentru noi și pomul cel din mijlocul raiului, care ne aduce viața veșnică. Dacă strămoșii noștri Adam și Eva, prin nepostirea lor, au mâncat din fructul oprit al pomului celui din mijlocul raiului și au pierdut raiul, noi, prin postirea și prin nevoița noastră, îl câștigăm pe Hristos, Hrana cea adevărată și Mântuitorul sufletelor noastre.

În același timp, la vremea înjumătățirii postului, *Sfânta Cruce* apare pentru noi ca un *copac cu ramuri mari* sub care noi ne putem adumbri de „arșița” nevoițelor, pentru ca să nu le abandonăm, ci să primim din nou, în trupul și în sufletul nostru, binecuvântare și înnoire lăuntrică, pentru ca să putem finaliza și împlini călătoria aceasta împreună cu Hristos.

Sfânta Cruce, păzitoarea și ocrotitoarea noastră, este scoasă astăzi spre închinare în mijlocul bisericii și ne va străjui toată săptămâna, amintindu-ne cu anticipare de Pătimirile suferite pentru noi de către Domnul nostru Iisus Hristos, prevestitoare ale marelui Sale biruințe asupra morții, după cum ne îndeamnă cântarea liturgică: „*Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și sfântă Învierea Ta o laudăm și o mărim*”.

Iubirea lui Dumnezeu și încercările vieții

Mântuitorul Hristos, prin întreaga Sa operă de mântuire, este întruparea iubirii nemărginite a lui Dumnezeu față de om, creatura Sa, pentru ca acesta să-și poată împlini scopul pentru care a fost creat, asemănarea cu Dumnezeu și câștigarea vieții celei veșnice.

Pentru împlinirea acestui ideal suprem și pentru a depăși toate încercările vieții, Mântuitorul ne adresează, astăzi, tuturor chemarea: „*Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*” (Marcu 8, 34).

Chemarea este facultativă! Dumnezeu nu ne mântuiește cu forța, de aceea a zis: „*Cine voiește să vină după Mine*”,

însă așteaptă ca noi să dorim și să cerem binecuvântarea și ajutorul Său. Libertatea ne-a dăruit-o Dumnezeu de când ne-a creat după chipul Său ca persoane raționale, libere și capabile de a menține legătura cu Creatorul. Însă, *urmarea lui Hristos* sau trăirea vieții noastre în Hristos și cu Hristos, dobândită prin Sfintele Taine ale Bisericii, este singura cale prin care noi ne putem câștiga viața cea veșnică. Sfântului Apostol Pavel mărturisește: „*Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine*” (Gal. 2, 20).

Iubirea dumnezeiască preamioasă nu se limitează numai la chemarea de a-L urma pe Hristos, ci ne arată și *calea de urmat*, prin împlinirea a două condiții: *lepădarea de sine și luarea crucii*.

Prima treaptă în urmarea liberă a lui Hristos este *lepădarea de sine*. Cel care voiește să-L urmeze pe Hristos trebuie să se lepede de sine, acordând întâietate trebuințelor sufletului, față de poftele amăgitoare ale trupului, lăsând la o parte tot ceea ce ține de egoismul său, urmând voia Domnului, păzind poruncile Lui, iubind pe Dumnezeu și pe semenii. Lepădarea de sine este *un act liber de smerenie sfântă*, care sporește și înalță demnitatea persoanei, nu o înjosește, după cum ne încredințează Mântuitorul, zicând: „*...cine se va smeri pe sine se va înălța*” (Matei 23,12). Lepădarea de sine nu este o renunțare la datoriile pe care le avem pentru întreținerea vieții, ci la pornirea păcătoasă de a împlini poftele trupului, acordându-i tot ceea ce e mai „bun” și, mai ales, atunci când nu este necesar sau chiar în timpul postului. Toate bunătățile din lumea aceasta sunt darurile lui Dumnezeu și doar pe El trebuie să-L considerăm Stăpân a toate, nu pe noi înșine.

A doua treaptă a urmării lui Hristos este *luarea crucii* noastre și purtarea ei cu mulțumire, urmându-L pe Hristos, Care a purtat Crucea pentru noi și pentru a noastră mântuire. „*Aici, crucea – ne învață Preafericitul Părinte Patriarh Daniel – poate însemna o suferință, neputință, neîmplinire, o încercare, o recunoaștere a limitelor noastre, a finitudinii condiției umane, dar și o permanentă răstignire între idealul propus și rezultatul obținut, «căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc»* (Romani 7,19)” [Foame și sete după Dumnezeu – înțelesul și folosul postului, Ed. Basilica, București, 2010, p. 152-153].

Purtarea crucii este *asumarea* a tot ceea ce Dumnezeu ți-a rânduit ca încercări ale vieții pentru a fi biruite și unele chiar a fi ispășite, deși Dumnezeu nu ne pedepsește pentru fărădelegile noastre, așteptând întoarcerea noastră. Suferințele și necazurile noastre pot veni asupra noastră și din cauza păcatelor și greșelilor săvârșite, însă iubirea de oameni a lui Dumnezeu le îngăduie, ca *pedagogie dumnezeiască*, pentru depășirea lor și pentru îndreptarea noastră, spre slava preasfântului Său nume și mântuirea noastră. Hristos, Care a purtat Crucea pentru noi, nu ne lasă fără de ajutor, ci ne ajută să ne purtăm crucea proprie, care ni se pare uneori greu de purtat. În acest sens, este edificatoare următoarea istorioară:

Un părinte nevoitor, dar suferind, se ruga lui Dumnezeu ca să-i ușureze crucea vieții sale, pe care o considera prea grea. Pentru întărirea lui în credință și în nevoițele

(continuare în p. 2)

† LAURENȚIU,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

ACADEMIA ROMÂNĂ la 150 de ani de existență

În ziua de 4 aprilie 2016, se împlinesc 150 de ani de la înființarea Societății Academice Române, care, în 1879, a devenit Academia Română. Această aniversare ne îndeamnă să prezentăm în paginile ziarului nostru, o scurtă istorie a Academiei Române, dar și legăturile ei cu Biserica.

La 1/13 aprilie 1866 (deci la 5 ani după întemeierea Astrei de la Sibiu), printr-un Decret al Locotenentei domnești de atunci (instituită la 10/11 februarie 1866, după abdicarea forțată a lui Alexandru Ioan Cuza), se înființa „Societatea Literară Română”, cu sediul în București, care

avea misiunea să stabilească ortografia limbii române, să elaboreze dicționarul și gramatica acesteia. Noua Societate urma să fie formată, pentru început, din 21 de membri aleși din toate teritoriile românești de atunci: trei din Moldova, patru din Muntenia, trei din Transilvania, doi din Banat, doi din Maramureș, doi din Bucovina, trei din Basarabia și doi din „Macedonia”. După trei săptămâni, printr-un alt Decret domnesc, au fost numiți primii 14 membri, între care ardelenii Iosif Hodoș, Alexandru Roman, Timotei Cipariu, Gavriil Munteanu, George Barițiu, bănațenii

(continuare în p. 7)

Pr. Acad. Mircea PĂCURARIU

Din cuprins:

Pr. Prof. Dr. Cristian Muntean

Prețuirea talanților | pagina 2

Pr. Lect. Univ. Dr. Dorin Oprîș

Actualitate și perspective**în dialogul educației religioase****cu școala românească (II) | pagina 4**

Pr. Dr. Ciprian Bălbă

Spovedania altfel (I) | pagina 9

Lector Dr. Vasile Chira

Cimitirul vesel din Săpânța (I) | pagina 11

PREȚUIREA TALANȚILOR

În zilele noastre, credința că există un adevăr obiectiv e condamnată ca fiind retrogradă și primejdioasă. Binele și răul nu mai există în sine: toate valorile, schimbătoare și ele, sunt supuse liberului arbitru al individului.

Imperativul atât de uzitat astăzi: „Be Yourself!” nu are nimic de-a face cu evanghelicul: să devii ceea ce ești, pentru că nu cheamă la fructificarea talentelor/talanților, ci acordă fiecăruia dreptul de a rămâne așa cum este el în mod natural, educat sau nu.

Ridicate la rangul de principii ideologice, drepturile omului nu sunt menite să permită individului să trăiască în societate, ci să pună societatea în serviciul individului. În acest mod individul reprezintă un orizont insurmontabil.

Consecința acestei transformări este generalizarea relativismului. De vreme ce orice alegere e personală, orice adevăr e relativ. Acest subiectivism nu e considerat doar un semn al deschiderii, ci e ridicat la rangul de necesitate morală. (Jean Sevillea)

Or, într-o societate în care individualismul triumfă după nașterea unui efect invers: afirmarea de sine și nepăsarea față de ceilalți, având ca punct de plecare o proastă gestionare a iubirii. În fond, Sfântul Ioan al Crucii ne avertizează: La sfârșit vei fi întrebat despre iubire!

Pilda talanților ne vorbește despre iubire conștientizându-ne că rostul nostru este acela de a administra darul libertății în spiritul iubirii. Doar iubirea e creatoare, iar frica devine opusul ei și chiar obstacol ce împiedică îmbogățirea noastră spirituală, făcându-ne asemenea slugii leneșe și fricoase care, după ce a îngropat talantul, a găsit multe cuvinte de spus spre îndreptățirea sa. (ierom. Savatie Baștovoi)

Tabloul poate fi mult mai grav dacă ne gândim la unii creștini de-ai noștri care, cu psihologia lor de învățați ai legii, sting ceea ce Sfântul Duh aprinde în inima unuia care stă în prag, a cuiva care începe să simtă dorul de Dumnezeu.

Poate nu întâmplător domnul Pleșu spunea, în „Jurnalul de la Tescani”, că lucrul cel mai grav care i se poate întâmpla unui om tânăr este să fie lipsit de capacitatea de a admira.

Viața este o invitație la Taina iubirii dumnezeiești și tot ce ne abate de la această participare este o irosire. În acest sens lipsa capacității de admirație a lumii și a creației lui Dumnezeu e o formă de a „îngropa talantul”, pentru că ratează oportunitățile pe care i le dăruiește Dumnezeu, e o formă de nevedere.

Mario Vargas Llosa definește inspirat lumea contemporană ca fiind o „civilizație a spectacolului”, care pune pe primul loc în scara valorilor – divertismentul. Această tendință de a face o valoare supremă din faptul de a te simți bine are consecințe neașteptate: banalizarea culturii, generalizarea frivolității și proliferarea, în sectorul informativ, a unui jurnalism iresponsabil, dedicat bârfelor și scandalului.

Literatura „light”, ca și cinematografia „light” și arta „light” îi lasă cititorului și spectatorului, spune Llosa, impresia comodă că e cult, revoluționar, modern și că se află în avangardă, printr-un minim efort intelectual. Astfel, această „civilizație a spectacolului” care se pretinde înaintată și înnoitoare propagă, de fapt, conformismul prin manifestările sale cele mai dăunătoare: complezența și automulțumirea. (Llosa)

Aceste manifestări stau la baza „îngropării talanților” și repun în discuție tema fricii care ne împiedică să înmulțim talanții. În iubire nu poate fi frică, pentru că iubirea desăvârșită alungă frica. Frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârșit în iubire.

Talanții din Evanghelie au fost dăruți „fiecăruia după puterea lui”, arătând prin aceasta că diferențele dintre oameni sunt în ordinea creației lui Dumnezeu.

Părintele Savatie găsește inspirat sensul „puterii omului” în caracterul pe care îl are fiecare. Diferențele dintre

noi nu sunt de ordin calitativ neapărat, ci de **lucrare**, așa încât singurul neajuns care poate fi atribuit unui om este acela de a nu-și împlini rostul în funcție de darurile sale, care sunt prezente în mod obligatoriu în măsura în care ele pot sluji armoniei universale.

Darurile, ne face atenți părintele Savatie, nu sunt tot una cu virtuțile. Sunt **daruri înnăscute**, date de Dumnezeu fără vreun efort din partea omului (credite nerambursabile primite la naștere) și **daruri mai presus de fire**, care se dau în schimbul lucrării virtuților (din iconomia dumnezeiască neștiută de oameni).

Prețuirea talanților ține de măsura în care fiecare dintre noi suntem conștienți de înclinațiile înnăscute pentru a lucra mai ușor darurile date de Dumnezeu, știind că nu caracterul trebuie schimbat în dorința de a dobândi o virtute, ci lucrarea virtuților trebuie să se facă după caracterul fiecăruia, astfel împlinind fiecare lucrarea potrivită.

În această cheie putem înțelege și versetul mateian: „*căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi; iar de la cel ce n-are, și ceea ce are i se va lua*” (Mt. 25, 29).

Pentru lumea de azi constatarea aceasta este dezarmantă: n-are rost să ai că oricum ți se va lua; la ce bun să te mai ostenești? Uităm că cel ce dobândește banul/darul nu-l primește degeaba, ca pe un dar gratuit, ci pentru că știe să obțină profit prin osteneala lui care înseamnă, în același timp, ingeniozitate și creativitate. În acest sens „prisosița” este suma bunăstării la care a ajuns prin osteneală, prețuind darurile primite.

Această prețuire a darurilor ne-ar putea schimba atitudinea față de „civilizația spectacolului” în care trăim, făcându-ne să înțelegem că doar bucuria noastră care bucură și pe alții este autentică.

Pr. Prof. Dr. Cristian MUNTEAN

Purtarea Crucii – urmarea lui Hristos, pe calea mântuirii

(urmărire din p. 1)

spirituale, Dumnezeu S-a milostivit de el și i-a transmis prin înger, noaptea în vis, să meargă la o biserică din apropiere, înconjurată de un cimitir și acolo își va vedea crucea sa. La intrarea în biserică l-a întâmpinat preotul, care primise și el înștiințare, și l-a îndemnat să-și aleagă din mulțimile de cruci, de diferite mărimi și din diferite materiale, pe care crede că i-ar fi potrivită să o poarte fără cârtire, mulțumind lui Dumnezeu. Privirea lui s-a îndreptat spre o cruce din lemn, mai ușoară, pe care ar putea să o poarte cu sine toată viața. A fost îndemnat de îndată să citească numele înscris pe acea cruce. Mare i-a fost uimirea când a citit numele său pe acea cruce ușoară. Și s-a întors îndreptat la ostenele sale, rugându-L pe Dumnezeu ca să-i sporească suferințele, pentru a dobândi o mai mare răsplată cerească.

Luarea crucii și urmarea lui Hristos constituie pentru noi *singura șansă a mântuirii*, pentru că omul, prin propriile sale puteri, fără ajutorul divin, nu poate să-și salveze viața, ci o va pierde, dar cel care își va jertfi viața pentru Evanghelie o va câștiga, după cuvântul Său: „*Căci cine va voi să-și scape viața și-o va pierde, iar cine va pierde viața sa pentru Mine și pentru Evanghelie, acela și-o va mântui*” (Marcu 8, 35). Viața pierdută prin jertfă pentru Hristos și pentru Evanghelia Sa este o dăruire, răsplătită cu mântuirea sufletului.

Jugul lui Hristos este ușor și mântuitor

Purtarea crucii nu este o resemnare în fața suferințelor, a necazurilor și a neputințelor noastre, ci este o *angajare* în fața lui Dumnezeu și o *luptă* constantă și conștientă, prin toată activitatea noastră spirituală, pentru *pacea noastră lăuntrică*, pentru apărarea vieții și pentru *ușurarea suferințelor* și a neputințelor noastre, cu încrederea în ajutorul lui Dumnezeu. De aceea, Sfânta Biserică se roagă pentru cei bolnavi, la Sfânta Liturghie și prin Taina Sfântului Maslu, pentru dobândirea sănătății sufletești, prin iertarea păcatelor, și a celei trupești prin vindecarea de boli și neputințe.

Însănătoșirea noastră se câștigă prin Sfânta Spovedanie, baia lacrimilor, și prin împărțirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos, gustând din roadele jertfei de pe Cruce și simțind bucuria Învierii.

În această luptă cu necazurile lumii nu suntem singuri, ci Îl avem sprijin continuu pe Domnul Hristos, Care îi ocrotește pe cei sărmani și fără ajutor, chemându-i la Sine, zicând: „*Veniți la Mine, toți cei osteneți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi*” (Matei 11, 28). El este Cel care poartă crucea noastră, așa cum a purtat-o pe a Sa, tot pentru noi, pe Golgota, oferindu-ne jugul Său și pilda vieții Sale, asigurându-ne pe toți: „*Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară*” (Matei 11, 30).

În purtarea crucii și urmarea lui Hristos trebuie să ne îngrijim în mod special de *sufletul nostru*, pe care l-am primit de la Dumnezeu și pentru a cărui mântuire ne luptăm în această viață. Sufletul nostru este bunul spiritual cel mai de preț, care nu poate fi răscumpărat și echivalat cu nimic din lumea aceasta, după cuvântul Domnului, Care zice: „*Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?*” (Marcu 8, 36, 37). Valoarea sufletului nostru și răspunderea noastră pentru el în fața lui Dumnezeu ne obligă să-i acordăm o deosebită atenție și să ne sârguim, cu ajutorul harului divin, să ne câștigăm mântuirea.

Laudă și mulțumire lui Dumnezeu

– nu cârtire sau răzvrătire

Dumnezeu ne-a creat pe noi *ființe doxologice*, adică având capacitatea sufletului de a-I aduce *laudă, adorare și mulțumire* Creatorului. În călătoria noastră în această viață, purtându-ne cu mulțumire crucea, ajutorul lui Hristos este atât de mare, încât ne face să reiterăm, adică să retrăim împreună cu El, prin *Sfintele Taine ale Bisericii*, evenimentele principale ale operei Sale de mântuire. Hristos este Întemeietorul și Săvârșitorul prin excelență al tuturor Tainelor Bisericii, ca lucrări sfințitoare, prin

care noi am devenit mădularele Trupului Său Tainic, Sfânta Biserică, în cadrul căreia ne câștigăm mântuirea. Prin întreita afundare în apa *Tainei Botezului* noi ne-am născut din nou la viața cea nouă în Hristos și am murit și am înviat împreună cu Hristos. În *Taina Mirungerii*, prin primirea „peceții darului Duhului Sfânt” pe principalele organe ale simțurilor, ne-am întărit în *viața lui Hristos*, iar prin *Taina Împărțășaniei*, ne-am unit cu Hristos și am devenit *purtători de Hristos* și membri deplin ai Bisericii. Tot de la Hristos primim binecuvântare și har când ne curățim sufletele prin baia lacrimilor, *Sfânta Spovedanie*; prin *Taina Sfântului Maslu* dobândim tămăduire sufletească și trupească; prin *Taina Cununiei* se binecuvintează familia creștină și nașterea de prunci, închinați lui Dumnezeu, iar prin *Taina Hirotoniei* sunt instituiți slujitorii Sfântului Altar.

În demnitatea noastră de *creștini*, următori și mărturisitori ai Mântuitorului Hristos, se cuvine să purtăm cu smerenie și ascultare „crucea” vieții noastre. Dacă suferințele și neputințele le vom purta *cu mulțumire adusă lui Dumnezeu*, cu ajutorul harului divin ele vor fi mai ușoare și ne vor fi de mult folos sufletească, îmbogățindu-ne în virtuți și apropiindu-ne de Dumnezeu. Împotrivirea noastră față de Dumnezeu pentru încercările vieții, prin *cârtire* sau *răzvrătire*, ne va îndepărta de la ajutorul Lui și ne va agrava suferința și necazul, întunecându-ne sufletul.

*

Rușinarea de Dumnezeu și negarea existenței Lui, prin viața noastră supusă păcatului, cât și indiferența noastră față de crucea altor semeni ai noștri sunt fapte care duc la ruperea comuniunii cu harul divin și înstrăinarea noastră de scopul final al vieții, mântuirea. De aceea, mărturia pe care trebuie să o aducem noi lumii despre Hristos să o facem ca închinători ai Crucii, iubitori de semeni și martori ai Învierii Sale din morți.

Trebuie să fim mărturisitori!

Mărturisitori ai Crucii și ai Învierii Mântuitorului Iisus Hristos!

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

**Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului**

Marti, 1 martie. La Reședința mitropolitană, Î.P.S. Sa a prezidat ședința administrativă a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, la care au participat și protopopii din jud. Sibiu.

Miercuri, 2 martie. A prezidat ședința administrativă a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, la care au participat și protopopii din jud. Brașov.

Joi, 3 martie. A vizitat Schitul „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Bazna, jud. Sibiu.

Vineri, 4 martie. Î.P.S. Sa a oficiat, la Centrul de instruire pentru comunicații și informatică „Decebal” din Sibiu, o slujbă de binecuvântare a absolvenților cursurilor de specialitate. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare. De asemenea, la Școala de Aplicație pentru Unități Sprijin de Luptă „Eremia Grigorescu” din Sibiu, a oficiat o slujbă de binecuvântare a absolvenților cursului de bază de artilerie terestră și artilerie antiaeriană. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare. Î.P.S. Sa a vizitat, cu această ocazie, și capela centrului militar „Sfânta Muceniță Varvara”. În aceeași zi, la capela Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, Î.P.S. Sa i-a hirotesit întru *duhovnic* pe pr. Marian Alciplad Ciocan de la Catedrala „Sfântul Ioan Botezătorul” din Făgăraș, pe pr. Iancu Andrei de la parohia Coveș, protopopiatul Agnita și pe pr. Rareș George Dușescu de la parohia Ghijasa de Jos, protopopiatul Agnita.

Sâmbătă, 5 martie. A participat, la Școala nr. 6 „Nicolae Iorga” din Sibiu, la deschiderea Olimpiadei Județene de Religie. A adresat elevilor participanți un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 6 martie. A oficiat Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfântul Nicolae” din localitatea Vurpăr, protopopiatul Sibiu. Cu ocazia vizitei pastorale, ierarhul a inaugurat și binecuvântat Centrul social „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna” din parohie. Î.P.S. Sa a oferit distincția „Crucea șaguniană pentru laici” domnului Ioan Albescu, iar Adunarea și Consiliul parohiale, Primăria comunei și alți binefăcători au primit acte de cinstire. La sfârșitul slujbei, pr. paroh Marin Eugen a fost hirotesit *Iconom stavrofor*.

Luni, 7 martie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 8 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. A vizitat Maternitatea din cadrul Spitalului Județean de Urgență din Sibiu. A oficiat o slujbă de binecuvântare a mamelor și a viitoarelor mame, iar la final le-a felicitat cu ocazia Zilei Internaționale a Femeii. De asemenea, le-a oferit flori mamelor și tuturor femeilor prezente, iar reprezentanții Departamentului de asistență socială din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului au oferit daruri mămiciilor și gravidelor.

Miercuri, 9 martie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 10 martie. A prezidat comisia pentru examenul de capacitate preotească, organizat de Arhiepiscopia Sibiului.

Vineri, 13 martie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 15 martie. A oficiat slujba de sfințire a catapetesmei Bisericii „Sfântul Evanghelist Ioan” din municipiul Făgăraș. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La final,

Î.P.S. Sa a oferit un hrisov și un act de cinstire directoarei Liceului Teologic „Sfântul Constantin Brâncoveanu” din Făgăraș, Michaela Judele, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la înființarea Școlii Gimnaziale nr. 5, unde funcționează acum liceul teologic menționat. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie pentru noua biserică „Sfântul Mucenic Mina” din Sibiu. A adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Luni, 14 martie. A avut program de audiențe. A slujit Pavcernița Mare și Canonul Sfântului Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Marti, 15 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A slujit Pavcernița Mare și Canonul Sfântului Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Miercuri, 16 martie. Împună cu Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, Înaltpreasfințitul Părinte Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, și Preasfințitul Părinte Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de înmormântare a Preacuviosului Părinte Arhimandrit Neoni Ștefan, starețul Mănăstirii Frăsinei, jud. Vâlcea. A adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. Seara, a slujit Pavcernița Mare și Canonul Sfântului Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Joi, 17 martie. A prezidat ședințele administrative din protopopiile Făgăraș 1 și 2 din județul Brașov și din Protopopiatul Săliște, județul Sibiu. Î.P.S. Sa a transmis preoților comunicările de ordin administrativ cu referire la parohii și a prezentat ultimele hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. La Protopopiatul Făgăraș 1, Î.P.S. Sa l-a instalat pe noul protopop, pr. Marius Corlean. A slujit Pavcernița Mare și Canonul Sfântului Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 18 martie. A avut program de lucru la cabinet. A participat la Capela mitropolitană, la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite.

Duminică, 20 martie. A oficiat Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

Luni, 21 martie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A vizitat șantierul de lucru de la Catedrala „Sfântul Ioan Botezătorul” din municipiul Făgăraș.

Marti, 22 martie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Miercuri, 23 martie. Î.P.S. Sa a participat, la Biserica „Înălțarea Domnului” și „Sfântul Nicolae” din Sibiu la lansarea Proiectului „Pune preț pe carte!” din cadrul Programului Educațional Național „Viața la Pozitiv”, la lansarea volumului „Din exilul păcatului la Masa Împărăției. Călătorie cu Hristos spre Postul Mare”, iar apoi a susținut conferința „Postul cel Mare, calea către Sfintele Paști”. La finalul seriei, Î.P.S. Sa a donat mai multe cărți din ultimele apariții de la Editura „Andreiana” a Arhiepiscopiei Sibiului pentru elevii proveniți din familii fără posibilități materiale.

Joi, 24 martie. La Catedrala mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Sa, împreună cu Preasfințitul Ilarion Făgărașanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și un sobor de preoți și diaconi, a întâmpinat racla cu Brăul Maicii

Domnului, adusă de o delegație de la Mănăstirea Kato Xenia din Mitropolia de Volos, Grecia. A oficiat o slujbă de Tedeum și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Vineri, 25 martie, Praznicul Bunei Vestiri. A slujit Sfânta Liturghie împreună cu Preasfințitul Ilarion Făgărașanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și un sobor de preoți și diaconi la Catedrala mitropolitană din Sibiu și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Sâmbătă, 26 martie. La Catedrala mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Sa a oficiat o slujbă de mulțumire pentru bucuria duhovnicească trăită de credincioșii care s-au închinat la racla cu Brăul Maicii Domnului. A mulțumit, de asemenea, delegației din Grecia pentru acest dar minunat făcut credincioșilor și preoților din Arhiepiscopia Sibiului, prin aducerea Brăului Maicii Domnului în această săptămână la Sibiu. A transmis, de asemenea, mulțumiri Înaltpreasfințitului Ignatios de Volos pentru binecuvântarea dată acestui pelerinaj în România. În aceeași zi, în Catedrala mitropolitană, Î.P.S. Sa a binecuvântat pe tinerii și credincioșii participanți la Marșul Vieții, manifestare menită să promoveze dreptul la viață, să sensibilizeze comunitatea sibiană în privința nașterii de copii și a susținerii familiilor tinere.

Duminică, 27 martie. A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfântul Nicolae” din localitatea Sebeș, protopopiatul Făgăraș I, județul Brașov. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a oferit acte de cinstire Primăriei comunei Hârșeni și unor binefăcători ai bisericii din Sebeș. În aceeași zi, Î.P.S. Sa a participat la cea de-a XI-a ediție a Festivalului de Cântări Religioase „Buna Vestire” din localitatea Viștea de Sus, județul Brașov, care a adunat coruri bisericesti din mai multe localități ale Țării Făgărașului, Mărginimii Sibiului și din județele Mureș și Covasna. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Luni, 28 martie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. Seara, în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, Î.P.S. Sa a participat la conferința cu tema „Maica Domnului, modelul vieții creștine”, susținută de Preasfințitul Macarie, Episcopul românilor ortodocși din Europa de Nord.

Marti, 29 martie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 30 martie. A avut program de lucru la cabinet.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVE în dialogul educației religioase cu școala românească (II)

2. Puncte slabe ale activității la disciplina religie

Spre deosebire de alte discipline de învățământ, religia se adresează în special laturii spirituale a omului, astfel că se impune o abordare diferențiată, particularizată la nevoile fiecărui elev. Acest lucru este însă dificil de realizat în condițiile în care fiecare profesor este chemat să lucreze săptămânal cu cel puțin patru sute de elevi. [După debutul crizei economice, în anii 2010-2011, numărul de elevi – oricum destul de ridicat, în special în școlile din mediul urban – a cunoscut creșteri semnificative la nivel de clasă, cu intenția de a se reduce cheltuielile în învățământ.] Deși constituie o caracteristică a întregului sistem de învățământ, situația menționată este resimțită din plin la orele de religie, unde preponderența finalităților în plan formativ reclamă resurse temporale suplimentare pentru dialogul pedagogic al profesorului cu fiecare elev.

Un aspect particular legat de activitatea didactică de la ora de religie, semnalat de ani buni de profesori, privește existența și calitatea materialelor curriculare ale acestei discipline. Critica severă promovată prin mijloacele mass-media a creat un anumit curent de opinie în defavoarea disciplinei de învățământ, mai puțin un imbold pentru realizarea de materiale – în special manuale – de calitate ridicată. Dincolo de numeroase exagerări, critica manualelor școlare de religie arată și reacția insuficientă la nivelul disciplinei, scuzabilă doar parțial prin numeroasele modificări aduse în ultimele două decenii programelor școlare.

Slaba dotare a bibliotecilor școlilor cu cărți din literatura religioasă pentru elevi este un alt aspect perfectibil al orei de religie. Chiar dacă programele școlare de religie propun o listă cu bibliografie din domeniul religios, lectura lor devine prea puțin probabilă, pe de o parte prin faptul că această activitate educativă cunoaște un regres important în cadrul preocupărilor curente ale elevilor, iar pe de altă parte prin faptul că nu este cunoscut un demers coerent pentru tipărirea acestora într-un tiraj care să susțină educația religioasă la nivelul întregii țări.

Lipsa unor instrumente de evaluare pentru aspectele formative a fost semnalată în literatura de specialitate încă din perioada interbelică, aceasta fiind considerată una dintre provocările pe care le ridică acest domeniu: aspectele cele mai importante pentru religie sunt extrem de greu de cuantificat. De aceea, evaluarea restrânsă la cunoștințe religioase nu este în măsură să ofere o imagine foarte obiectivă asupra nivelului atins și a progresului personal în acest domeniu.

Formarea inițială a profesorilor de religie, școlastică într-o bună măsură, a condus spre perpetuarea modelului de lucru preponderent informativ, inclusiv la ora de religie, în special în primii ani de activitate la catedră a dascălilor tineri. Valabil pentru întreg învățământul românesc, pericolul teoretizării exagerate reprezintă o realitate a orei de religie, mai ales atunci când cunoștințele sunt văzute de profesor drept scop în sine, după un model încă destul de prezent în spațiul teologic. Chiar dacă formarea inițială a cunoscut etape pozitive în ultimul deceniu, acestea nu sunt încă suficient de bine reflectate în activitatea curentă la clasă, unul dintre motive fiind tentația la care sunt expuși profesorii debutanți de a prelua unele modele deja statuate în școlile în care activează. În lipsa unor cursuri de formare relevante pe probleme curriculare, tendința profesorilor din învățământul românesc a fost de a se cantona – în lectura și aplicarea programelor școlare – pe elementele de conținut [Chiar dacă noile programe de religie încearcă să descrie mai explicit exigențele de ordin pedagogic, demersul în sine constituie o reală provocare prin parcursul nou pe care acestea îl propun, detașat de discursul clasic de tip seminarial, cu o trimitere clară către valorificarea mai amplă a experiențelor de viață și de învățare ale elevilor].

Accederea în sistemul de învățământ a unor profesori cu o vocație insuficient descoperită este întotdeauna de natură să genereze situații de o complexitate ridicată.

Modelarea sufletelor depinde, la religie, în mare măsură de modul în care profesorul realizează acest lucru ca urmare a unei chemări, a asumării unei misiuni de o mare noblețe și dificultate, deopotrivă. Subfinanțarea sistemului de învățământ face de mai bine de două decenii ca profesia didactică să nu fie plasată de către studenții cu rezultate foarte bune printre priorități. Între disciplinele de învățământ la care această situație produce efecte sporite este și religia, alături de domeniile în care veniturile din activități suplimentare, cum sunt meditațiile de după orele de curs, sunt ca și inexistente [O posibilă intervenție organizatorică în sprijinul studenților preocupați de realizarea educației religioase a copiilor ar putea să vizeze reconsiderarea modului în care se desfășoară cateheza parohială, căreia noi îi acordăm șanse sporite de realizare cu performanțe notabile doar în condițiile în care procesul se profesionalizează și se finanțează corespunzător. Fundamentăm această ipoteză inclusiv cu rezultatele obținute în perioada 2010-2014 cu masteranzii de la „Educație religioasă creștin-ortodoxă”, program de studii derulat de Facultatea de Teologie „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu].

3. Oportunități privind disciplina religie

Cea mai importantă șansă pe care o are religia ca disciplină de studiu în școala actuală este legată de posibilitatea de a susține dezvoltarea personalității elevilor. Potențialul educației religioase de a proiecta un parcurs educațional care să armonizeze și să pună în valoare toate dimensiunile vizate de educația contemporană este semnificativ, mai ales în situațiile în care respectivele ore sunt susținute corespunzător de forurile tutelare. De asemenea, faptul că mediul social acordă valoare modelelor religioase face ca educația să includă cu necesitate această realitate între priorități, așa cum evidențiază și pedagogul spaniol José Garrido: „Dacă pentru om este important destinul lui etern, înseamnă că educația nu poate ignora această temă importantă” [José Garrido, *Fundamente ale educației comparate*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 183].

Modalitățile prin care valorile religioase au influențat cultura și viața poporului român oferă elemente importante de susținere a disciplinei religie, prin recursul la istorie și tradiții. Cunoașterea diferitelor contexte în care istoria poporului român a fost strâns legată de istoria Bisericii, se poate constitui într-un punct de sprijin în formarea sentimentului iubirii față de neam și față de țară, în măsură să susțină și interesul pentru aprofundarea valorilor care au menținut unitatea acestui popor de-a lungul secolelor. În ultima perioadă se constată interesul tinerilor de a se redescoperi și de a valoriza tradițiile populare și religioase ale poporului român. Cunoașterea acestora este favorizată de înțelegerea profundă a unor modele biblice sau de istorie bisericească, pe baza cărora ele au apărut, astfel că disciplina religie are un rol determinant în prezentarea pe nivelul de înțelegere al elevilor de diferite vârste a acestor valori religioase și culturale românești. De altfel, acțiunile desfășurate în acest sens au fost inițiate de oameni pentru care continuitatea în acest spațiu geografic înseamnă raportarea la valorile care au susținut acest popor de-a lungul existenței sale [Sunt definitorii în acest sens cercetările întreprinse de Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Dimitrie Gusti etc.].

Fiecare om își formează, prin diferite forme de educație, o cultură generală, care îl ajută să se raporteze la realitate și să o înțeleagă. Prezența în viața omului a unor evenimente cu puternică semnificație religioasă ar genera, mai ales la vârsta copilăriei, întrebări fără un anumit răspuns, în lipsa educației religioase. În plus, ce ar putea înțelege un tânăr din întâlnirea cu marile opere de arhitectură și de artă ale Europei dacă nu ar beneficia de un set minimal de cunoștințe din domeniul religiei?

Ora de religie poate constitui pentru unii elevi mediu formal în care se raportează, sub asistența profesorului, la valorile religioase, iar pentru alții, motivația pentru creș-

terea interesului înspre aprofundarea cunoașterii în acest domeniu. Cercetările sociologice recente arată faptul că, înspre finalul studiilor preuniversitare, criza axiologică specifică adolescenței se adâncește inclusiv pe aspecte care țin de raportarea la valorile religioase. Odată cu întemeierea propriei familii și mai ales cu nașterea copiilor, se înregistrează o revigorare a vieții religioase, bazată în mare parte pe acumulările în plan formativ din etapele precedente de viață [Mălina Voicu, „Valori și comportamente religioase în spațiul urban românesc: o abordare longitudinală”, în: *Viața socială în România urbană*, D. Sandu (coordonator), M. Comșa, C. Rughiniș, A. Toth, M. Voicu, B. Voicu, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 107].

Prezența disciplinei Religie în aria curriculară „Om și societate” facilitează deschiderea acestui domeniu înspre cele cu care este înrudit din punct de vedere epistemologic, în efortul de a edifica un front comun în slujba persoanei, a comunității și a familiei [Problema raportului dintre religie și cultură s-a aflat în mod constant în atenția personalităților din spațiul teologic: „Cultura e menită să-i ofere religiei acea deschidere spre setea de universalitate a sufletului omenesc; religia, la rândul ei, e chemată să-i confere culturii dimensiunea interioară a sensului ei absolut, fără de care ea, cultura, ar rămâne un vast, dar simplu, laborator” (Bartolomeu Valeriu Anania, *Apa cea vie a Ortodoxiei*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2002, p. 17)]. O analiză atentă a programelor școlare ale respectivelor discipline reflectă puncte de vedere comune și posibilități privind susținerea din perspective multiple a unor valori în directă relație cu rolul omului în societatea din care face parte și pe care, la rândul-i, o influențează. De altfel, studiul realității prin intermediul disciplinelor de învățământ individuale impune abordările la diferite niveluri de interdisciplinaritate. Datele cercetărilor noastre reflectă faptul că multiperspectivismul care caracterizează modelul didactic utilizat în lecții, poate facilita integrarea într-o structură unitară a educației realizate în familie și în biserică. Cele trei instanțe cu rol educativ pot să se susțină reciproc în măsura în care fiecare își înțelege propria menire.

O importantă șansă pentru dezvoltarea domeniului este constituită de interesul arătat problematicii curriculumului pentru educația religioasă, care cunoaște o etapă nouă la nivel internațional, susținută inclusiv de profesori care predau alte discipline de învățământ. Tema comună are în vedere identificarea particularităților de realizare a educației religioase în raport cu provocările culturale și sociale al secolului XXI. Principala întrebare privește relația dintre educația din mediul formal și cea realizată în familie, pentru a evita apariția sau perpetuarea unor inechități sociale sau dezechilibre individuale [Jenna Min Shim, „Structuralism’s relevance in a post-structural era: Revisiting research on multicultural curricular studies”, în: *Journal of Curriculum Studies*, 43:6 (2011), pp. 739-758]. La interogația: *Care trebuie să fie raportul dintre respectarea modelului primit în familie – în măsură să ofere stabilitate individuală și care susține comuniunea cu membrii acesteia – și formarea adolescenților pe baza unui model care poate să le ofere o mai bună integrare într-o structură socio-economică globalizată?* răspunsul este așteptat deopotrivă din analize și din cercetările pedagogice de diferite extensii la care sunt așteptați să participe și profesorii de religie [O analiză a resurselor bibliografice apărute în România arată că în domeniul educației religioase au fost publicate cele mai multe lucrări privind teoria și practica cercetării pedagogice, ceea ce facilitează noile demersuri investigative derulate de cercetători sau de practicieni].

Noua abordare curriculară din România, devenită oficială odată cu aprobarea programei școlare de religie la clasa pregătitoare [Anexă la Ordinul ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 3656/29.03.2012], deschide perspectiva învățării în diferite medii: sala de clasă, biblioteca, biserica, muzeul, cabinetul de informatică, parcul etc. (va urma)

Pr. Lect. Univ. Dr. Dorin OPRÎȘ
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

• ACTUALITATEA CREȘTINĂ •

Noi tensiuni în rândul Comuniunii Anglicane (III)

Paragraful 7 cuprinde decizia cu privire la Biserica Episcopală. Aceasta este reluată și în comunicatul [http://www.anglicancommunion.org/media/206035/Communiq C3%A9_from_the_Primates_Meeting_2016.pdf] emis după întâlnire: „Este dorința noastră unanimă să mergem mai departe împreună. Totuși, dată fiind seriozitatea acestor chestiuni, noi luăm act în mod formal de această distanțare, solicitând ca pentru o perioadă de trei ani Biserica Episcopală să nu ne mai reprezinte în organizațiile ecumenice și inter-religioase, să nu mai fie numită sau aleasă în vreun comitet intern permanent și (solicităm) ca, participând în structurile interne ale Comuniunii Anglicane, ei să nu ia parte la luarea deciziilor în orice chestiune legată de doctrină sau organizare bisericească.” Decizia, așa cum este ea prezentată în declarație, este destul de ambiguă din mai multe motive. Textul spune mai întâi că primații „solicită” ca Biserica Episcopală, pe o perioadă de trei ani, să nu mai reprezinte, nu este foarte clar pe cine (anglicanismul?; Comuniunea Anglicană?; pe primați?) în organizațiile ecumenice și inter-religioase. În termeni practici, aceasta ar însemna că Biserica Episcopală nu va avea reprezentanți în dialogurile bilaterale dintre Comuniunea Anglicană și alte tradiții creștine (Romano-catolicism, Ortodoxie etc.). Buni cunoscători ai situației din interiorul Comuniunii Anglicane au afirmat că deja în urmă cu mulți ani s-a avut grijă ca episcopalienii să fie scoși cu discreție din delegațiile anglicane, pentru a nu leza, prin viziunile lor ultraliberale, dialogurile cu alte tradiții creștine, și că ei ar mai fi reprezentați numai în una sau două astfel de comisii, urmând, în urma acestei întâlniri a primaților, să le părăsească și pe acestea. În ceea ce privește calitatea de membru a Bisericii Episcopale în organizațiile ecumenice, din moment ce aceasta este membră cu drepturi depline și prin ea însăși în aceste organizații, decizia primaților nu va avea absolut niciun efect în această direcție. Mai dureroasă este decizia în ceea ce privește locul Bisericii Episcopale în interiorul Comuniunii Anglicane: ea nu mai poate avea membri în comitete permanente sau participa la luarea de decizii doctrinare sau de organizare bisericească în cadrul Comuniunii Anglicane. De asemenea, nu este clar cui solicită primații implementarea acestor decizii: celorlalte „instrumente ale comuniunii” (Arhiepiscopul de Canterbury, Conferința Lambeth, Consiliul Consultativ Anglican) sau unuia dintre acestea. S-a afirmat, pe bună dreptate, că întâlnirea primaților nu are autoritatea de a solicita astfel de acțiuni împotriva unei Biserici membre a Comuniunii Anglicane. Problema Comuniunii Anglicane este că funcționează fără reguli și proceduri clare. Din cele patru instrumente ale comuniunii, doar Consiliul Consultativ Anglican are o constituție care afirmă clar obiectivele acestuia și puterea pe care o are. Celelalte trei funcționează în virtutea unor principii care au devenit interpretabile în contextul direcțiilor antagonice născute în interiorul anglicanismului. În vreme ce unii anglicani, satisfăcuți de decizia luată față de Biserica Episcopală, îi dau mare credit acesteia și ar dori să vadă efecte imediate în cadrul Comuniunii Anglicane, alții atrag atenția că întâlnirea primaților ar trebui să reziste tentației de a deveni un fel de „curie a Comuniunii.” Cel care a formulat această idee ar dori să vadă Consiliul Consultativ Anglican pronunțându-se cu privire la această decizie. Într-adevăr acesta este unul din instrumentele comuniunii care se va întâlni în acest an și singurul care are reguli mai clare, însă apelul la această instanță pare a avea ceva de-a face cu faptul că unii membri din acest Consiliu au idei mai liberale, fiind dominat, în diferite forme, de anglicanii din emisfera nordică. În sfârșit, dacă ar fi să ne întrebăm: A fost suspendată Biserica Episcopală din Comuniunea Anglicană? Răspunsul este evident negativ. Atunci cum am putea să definim această decizie? Personal aș spune că a fost „pusă la colț” sau „arătată cu degetul” în interiorul Comuniunii Anglicane și într-un anumit fel în cadrul creștinismului global.

În ciuda tensiunilor dintre ei, primații anglicani și-au exprimat clar dorința „de a merge mai departe împreună.”

Ei au cerut Arhiepiscopului de Canterbury să numească un „grup de lucru” spre a menține conversația din interiorul Comuniunii Anglicane, cu intenția de a restabili relația dintre diferitele biserici anglicane și să „reconstruiască încrederea reciprocă, vindecând moștenirea rănilor, recunoscând măsura comuniunii noastre și explorând profundele noastre diferențe, asigurându-ne că ei se mențin în dragostea și harul lui Hristos.” Este aceasta începutul găsirii unei soluții sau doar simptomul unei crize tot mai profunde din interiorul anglicanismului? Răspunsul ni-l va oferi viitorul.

Un detaliu deloc lipsit de importanță este că la această întâlnire a primaților a participat și Arhiepiscopul Bisericii Anglicane a Americii de Nord. Această biserică este de fapt o schismă formată în America de Nord din acele comunități care s-au despărțit de Biserica Episcopală și Biserica Anglicană din Canada, în urma deciziei acestora legată de homosexualitate. Am arătat mai sus cum GAFCON a contribuit la formarea acestei biserici și că unele biserici anglicane s-au declarat unilaterale ca fiind în comuniune cu aceasta. Cu privire la cererea acestei biserici de a deveni membră în Comuniunea Anglicană, comunicatul primaților spune că aceasta a fost „recunoscută ca aparținând în mod propriu Consiliului Consultativ Anglican.” Se admite totuși că „o astfel de cerere, când va ajunge în stadiu avansat, va ridica probleme semnificative de organizare bisericească și jurisdicție.” Pentru GAFCON este fără îndoială o mare victorie. Pentru Biserica Episcopală și Biserica Anglicană din Canada, este un motiv de îngrijorare. Recunoașterea canonicității anglicane a acestei biserici nu numai de către GAFCON și de către unele biserici anglicane, ci de către însăși Comuniunea Anglicană, ar putea să-i încurajeze pe mulți membri ai Bisericii Episcopale și ai Bisericii Anglicane din Canada să plece spre această Biserică Anglicană a Americii de Nord. Alții spun că până acum, cei care au dorit să plece din aceste două biserici anglicane liberale au făcut-o deja, și că decizia cu privire la Biserica Anglicană a Americii de Nord nu va avea niciun efect semnificativ în sânul anglicanismului nord-american.

După întâlnirea primaților anglicani, au fost luate poziții atât de către cei considerați „conservatori”, cât și „liberali.” GAFCON a emis o declarație [http://gafcon.org/january-2016/] deja în 14 ianuarie, în care, după ce afirmă că Comuniunea Anglicană este „casa spirituală” a GAFCON, arată că este „mulțumit” că arhiepiscopul Bisericii Anglicane din America de Nord a fost „parte deplină în întâlnirea primaților de la Canterbury” precum și că au fost aplicate „sanțiuni” Bisericii Episcopale „recunoscându-se nevoia de încredere reciprocă în chestiuni de doctrină în interiorul familiei Comuniunii.” Totuși, „această acțiune nu trebuie văzută ca un sfârșit, ci ca un început. Există multe chestiuni care cauzează îngrijorare, în special eșecul de a recunoaște faptul că Biserica Anglicană a Canadei respinge de asemenea opinia colegială a Comuniunii, permițând în mod unilateral binecuvântarea uniunilor dintre persoane de același sex și hirotonirea celor care trăiesc în relații homosexuale active. Ne temem că și alte provincii vor face același lucru.” Se exprimă regretul că de când a început criza din interiorul Comuniunii, cauzată „de acțiuni ale Bisericii Episcopale și ale Bisericii Anglicane din Canada, instrumentele anglicane de unitate au fost incapabile să păstreze adevărul biblic și să restaureze ordinea divină.” „Trebuie să nu existe nicio îndoială cu privire la eficacitatea sancțiunilor care s-au hotărât” mai adaugă comunicatul. Apoi se afirmă că trebuie recunoscut că tensiunile din interiorul Comuniunii nu sunt rezultatul unei „relații eșuate”, ci sunt cauzate de „respingerea persistentă a credinței biblice și apostolice, așa cum este ea formulată în Reyolția Lambeth 1. 10. De aceea suntem dezamăgiți că declarația primaților nu face referință la nevoia de pocăință.”

Arhiepiscopul Michael Curry, Primatul Bisericii Episcopale, într-o declarație video, și-a explicat dezamăgirea

cu privire la decizia primaților, care s-ar datora unor neînțelegeri. Nu am văzut însă nicio urmă de dorință de schimbare, ci a spus clar că episcopalienii vor continua să fie ceea ce au fost. Primatul Bisericii Anglicane din Canada, în reflecțiile pe care le-am amintit mai sus, sugerează că rămâne de văzut cum anume se vor dezvolta lucrurile în interiorul Comuniunii. Până la urmă, organele decizionale ale fiecărei biserici anglicane locale vor decide care este poziția de adoptat față de alte biserici din cadrul Comuniunii Anglicane, inclusiv față de Biserica Episcopală.

Punctual, aș dori să mai amintesc următoarele aspecte:

(1) Decizia primaților anglicani s-a luat prin vot, și majoritatea a decis așa cum am arătat mai sus. Dezbaterile au fost însă extrem de dificile. Comunicatul emis după întâlnire ne face să înțelegem acest lucru. Deși se spune că toți primații au rămas până la finalul întâlnirii, se știe că unul dintre ei a părăsit mai devreme întâlnirea. Încă un simptom al crizei profunde din interiorul Comuniunii Anglicane.

(2) Comunicatul emis după întâlnire specifică faptul că primații anglicani condamnă orice „prejudicată homofobă și violență”. Ei s-au angajat „să ofere grijă pastorală și slujire plină de dragoste independent de orientarea sexuală.” Totodată primații au reafirmat „respingerea sancțiunilor penale împotriva celor care simt atracție pentru persoane de același sex cu ei.” Prin aceste declarații se au în vedere acele țări africane unde există măsuri penale împotriva homosexualilor și unde există biserici anglicane. Primații anglicani africani, cei mai mulți apărători ai valorilor tradiționale ale creștinismului, s-au distanțat de politica penală a guvernelor din țările lor.

(3) Confruntarea pe marginea percepției homosexualității va continua în interiorul Comuniunii Anglicane în anii viitori. Primații anglicani au anunțat deja că se vor mai întâlni în 2017 și 2019, iar Conferința Lambeth va avea loc în anul 2020. Cert este că cei care căsătoresc homosexuali în interiorul anglicanismului sunt în minoritate, au însă influență și bani și, aș adăuga, spiritul acestei lumi și – în diferite forme subtile – politicile statale. Cei care apără valorile tradiționale ale creștinismului în interiorul anglicanismului au, în această lume de partea lor majoritatea anglicanilor și faptul că bisericile anglicane din emisfera sudică sporesc în ceea ce privește numărul de membri, în vreme ce bisericile anglicane liberale scad drastic. După unii anglicani, confruntarea aceasta se va rezolva în timp de la sine.

(4) De ce am scris toate acestea într-un ziar adresat ortodocșilor? E simplu: spre luare aminte!

Ian MARCOVICI

• MODELE BIBLICE DE DISCURS TEOLÓGIC •

Decalogul. Poziția sa în cadrul legislației mozaice, în iudaism și în creștinism

Al doilea text de importanță majoră pentru ilustrarea discursului biblic despre Dumnezeu este *Decalogul* – adică „Cele 10 cuvinte” (de la grecescul *deka logoi*) sau, mai uzual, „Cele zece porunci”. Denumirea este de origine biblică, fiind întâlnită pentru prima dată în Deuteronom (4, 13 și 10, 4). Înainte de a discuta aspectele care țin de discursul formal și de conținutul Decalogului, sunt binevenite câteva cuvinte despre importanța care i se acordă în iudaism, creștinism și societatea modernă.

În Vechiul Testament, Decalogul este cuprins în capitolul 20 din Ieșire, fiind apoi reluat, cu unele diferențe, în capitolul 5 din Deuteronom. Primul context în care este relatat Decalogul este, așadar, evenimentul ieșirii israeliților din robia egipteană, sub conducerea lui Moise. La muntele Sinai, Dumnezeu a încheiat un legământ cu acest popor. Și pentru că un legământ – asemenea unui contract din zilele noastre – presupune asumarea și respectarea unor reguli, Dumnezeu le-a dat israeliților Legea, pe care să o respecte și să o împlinească din generație în generație.

Începând cu capitolul 20 din Ieșire, Legea este descoperită treptat, prin mijlocirea lui Moise, până la moartea acestuia. Prescripțiile cuprinse în cărțile Ieșire, Levitic, Numeri și Deuteronom alcătuiesc *Legea mozaică*. Aceste norme se referă la aspecte diverse ale vieții individuale, familiale, sociale, administrative, cultice și religioase a evreilor.

Relatarea despre descoperirea Decalogului, din Ieșire 20, scoate în evidență importanța celor zece porunci în ansamblul legislației mozaice. Se poate constata astfel că Decalogul (Ieș 20, 2-17) apare ca prima colecție de legi descoperite israeliților. Apoi, cele zece porunci sunt rostite poporului de Însuși Dumnezeu, așa cum se poate citi în textele ebraic și grec, în Ieșire 20, 1 (din păcate, nu și în Biblia sinodală, unde în mod greșit apare ideea că Dumnezeu ar fi rostit „înaintea lui Moise” cele zece porunci). Legile care urmează Decalogului sunt tot de

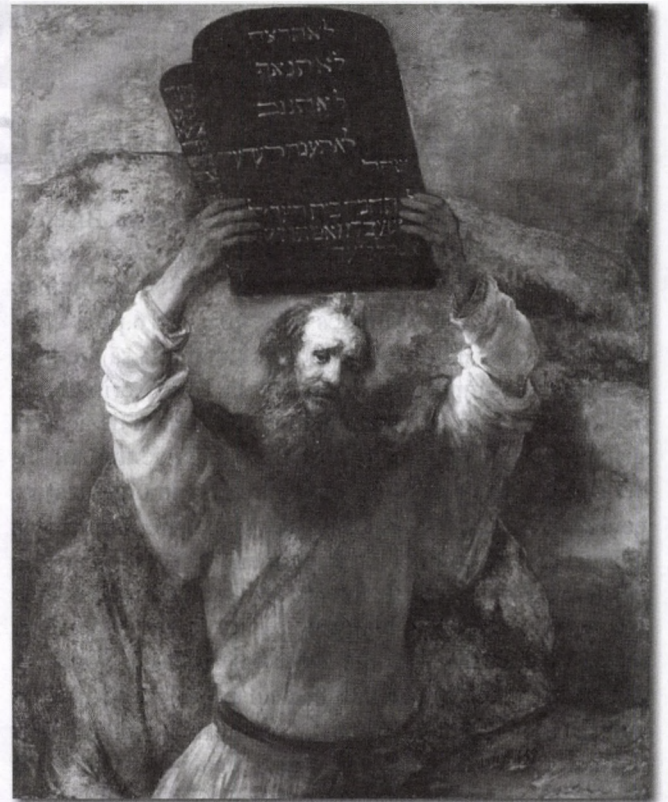
origine divină, dar primite indirect de popor, prin intermediul lui Moise. Nu pentru că Dumnezeu nu ar fi putut să continue rostirea legilor, ci pentru că poporul a fost într-atât de înfricoșat la auzirea glasului lui Dumnezeu, încât s-a temut să nu piară.

„Și tot poporul a auzit fulgerele și tunetele și sunetul trâmbițelor, și a văzut muntele fumegând; și văzând, tot poporul s-a dat înapoi și a stat de parte, temându-se.

Apoi a zis către Moise: «Vorbește tu cu noi și vom asculta, dar Dumnezeu să nu grăiască cu noi, ca să nu murim» [...] Și a stat tot poporul departe, iar Moise s-a apropiat de întunericul unde era Dumnezeu.” (Ieș 20, 18-19.21)

În vreme ce poporul rămâne jos, Moise urcă pe munte, unde Domnul îi dictează celelalte porunci din „Cartea Legământului”, cuprinse în următoarele trei capitole ale cărții Ieșire (20, 22-23, 33). Pe acestea Moise le va citi în fața poporului (Ieș 24, 7).

Câteva idei importante se desprind din relatare. Mai întâi, faptul că Decalogul este așezat în fruntea legii mozaice, bucurându-se, așadar, de o poziție privilegiată între celelalte norme legislative. Apoi, Decalogul e rostit de Dumnezeu Însuși, ceea ce reflectă și mai mult importanța sa în comparație cu restul legilor, care sunt rostite de către (sau prin) Moise. În al treilea rând, poporul reacționează înfricoșat la auzul celor zece porunci. Reacția de înfricoșare este reacția obișnuită a omului în fața unei teofanii (arătări a lui Dumnezeu), cum atestă în multe rânduri atât Vechiul, cât și Noul Testament. Omul, făptura aceasta plâpândă, neputincioasă și mărunță, nu poate decât să se cutremure în fața nemărginirii, puterii și măreției Creatorului. Dar înfricoșarea poporului de la Sinai se poate datora nu numai prăpastiei ființiale, ci și măreției *cuvintelor* rostite de Dumnezeu, mai exact conținutului transmis prin cele zece

porunci. Așadar, chiar și înfricoșarea israeliților atestă importanța covârșitoare a Decalogului în cadrul legislației Vechiului Testament.

Statutul aparte al celor zece porunci în cadrul Legii mozaice este afirmat și în afara Vechiului Testament, în unele scrieri mai târzii din iudaism. Deja în secolul I d.Hr., Filon din Alexandria, un remarcabil filosof și scriitor iudeu, grupa legile mozaice în zece categorii, derivate din cele zece porunci. Pentru gânditorul din vestita metropolă culturală a Egiptului antic, legile din Pentateuh (numit de evrei „Tora”, adică „Legea”) nu reprezintă altceva decât o dezvoltare și aplicare a principiilor enunțate în Decalog.

Tradiția talmudică menționează că în Tora sunt cuprinse un număr de 613 legi. Rabinii au accentuat faptul că un evreu e dator să împlinească toate cele 613 porunci, nu doar Decalogul. Pe de altă parte, unii învățați

(continuare în p. 10)

Pr. Conf. Dr. Constantin OANCEA

Ebraicul *Ierusalaim* este derivat din numele cananean al cetății, *Urusalim*, care însemna *Cetatea lui Salim* sau *Cetatea Păcii*. În Sfânta Scriptură găsim peste 1250 de referiri la Ierusalim. Numărul acestora devine și mai semnificativ dacă ne gândim că a doua localitate din Biblie, în ordinea ocurențelor, este Betel, menționată de 75 de ori.

• UNIVERS BIBLIC •

IERUSALIM (I)

Topografie

Cetatea Ierusalimului a fost fondată la confluența a trei văi, Valea Hinom (sau Gheena, în vest și sud), Valea Chedron (în est) și Valea Tiropeon (= Valea Brânzarilor, între cele două). La început, așezarea ocupa doar partea sudică a platoului calcaros dintre Valea Chedron și Valea Tiropeon. Acest platou avea altitudinea medie de 760 m. Mai târziu, s-a extins spre nord și spre vest, dincolo de Valea Tiropeon, aceasta ajungând în mijlocul cetății.

Ierusalimul în perioada Vechiului Testament

În Biblie, prima mențiune a cetății se găsește în *Fac.* 14, 18 (vezi *Ps.* 75, 2), unde apare și numele regelui-preot Melchisedec, căruia Avraam i-a dat zeciuială din toate (*Fac.* 14, 20). Melchisedec este primul om din Sf. Scriptură care este numit preot. Și pentru că textul din *Facere* precizează că acesta era „preot al Dumnezeului-Celui-Preaînalt” (14, 18), suntem obligați să facem o constatare foarte interesantă: cu sute de ani înainte de instituirea preoției lui Aaron, în viitoarea cetate, care va cunoaște slava dumnezeiască a trăit un preot-slujitor al Dumnezeului-Celui-Adevărat.

După întoarcerea israeliților din Egipt, un timp capitala a fost la Hebron. Regele David a ocupat puternic fortificata cetate a iebusiților și a făcut din ea capitala regatului său (998 î.H.). De atunci înainte, Ierusalimul, numit și Sion (*II Regi* 5, 7), a mai primit un nume, Cetatea lui David (*II Regi*

5, 7; 6, 10-16; *Neem.* 3, 15; 12, 37; *Is.* 22, 9; în Noul Testament acest nume este dat Betlemului, *Lc.* 2, 4.11). În noua sa capitală, David ridică un nou cort în care aduce Chivotul Legii (*II Regi* 6, 2-17). Mai târziu, plănuiește să zidească Domnului un templu, dar este înștiințat prin Profetul Natan că privilegiul acesta îl va avea urmașul său (*II Regi* 7, 2-17). Înțelegând că Domnul nu binevoiește ca sfântul lăcaș să fie legat de numele unui ucigaș, David se resemnează, dar face eforturi pentru a înlesni munca urmașului său. Astfel alocă o sumă impresionantă achiziționării și pregătirii multora dintre materialele ce urmau să fie folosite la construirea Templului. Profetia rostită de Natan se va împlini după moartea regelui David, fiul său Solomon reușind să zidească primul templu din Ierusalim, o construcție splendidă, loc al sălășluirii slavei Domnului. În rugăciunea de consacrare a Sfântului Lăcaș, regele subliniază dorința sa ca acesta să fie loc de întâlnire a oamenilor cu Dumnezeu, nu numai a fiilor lui Israel, ci și a păgânilor, care, cunoscându-L aici pe Dumnezeul-Cel-Adevărat, urmau să devină martorii Lui între neamuri (*III Regi* 8, 41-43). Templul a fost zidit chiar pe Muntele Moria, unde Avraam a fost la un pas de a-l aduce ca jertfă pe fiul său Isaac (*Fac.* 22, 2; *II Par.* 3, 1). Locul se află la 350 m nord de la fosta cetate iebusită.

Templul lui Solomon a fost conceput ca parte a unui strălucitor complex arhitectonic, care includea, pe lângă sanctuar, palatul regal, un tribunal și un alt palat pentru fiica faraonului egiptean, care devenise soția suveranului lui Israel (*III Regi* 7). (va urma)

Lect. Dr. Daniel MIHOC

Pr. Acad.
MIRCEA PĂCURARIU

(urmare din p. 1)

Andrei Mocioni și Vincențiu Babeș, basarabeianul Alexandru Hasdeu, bucovinenii Alexandru Hurmuzaki și Ion G. Sbiara, aromânul Ioan Caragiani și alții, toți din afara hotarelor României de atunci. Abia la 2/14 iunie 1867, numărul lor a fost completat cu șapte munteni și moldoveni, între care Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, Vasile Alexandrescu-Urechia, Ion Heliade Rădulescu, August Treboniu Laurian (deși era ardelean, din Fofeldea, jud. Sibiu), Titu Maiorescu, lingvistul Ioan C. Massim și alții.

Prima ședință a noii Societăți a avut loc la 6/18 august 1867, în cadrul căreia Timotei Cipariu a rostit o înălțătoare cuvântare despre importanța limbii în viața poporului român. În zilele următoare s-a ales un comitet de conducere, o comisie pentru alcătuirea unui proiect de ortografie și o comisie de redactare a statutelor. În ședința din 24 august/5 septembrie 1867 și-a schimbat denumirea în „Societate Academică Română”. Tot atunci s-au creat cele trei secțiuni: literară, istorico-arheologică și „științele naturale”. A fost ales primul președinte în persoana lui Ion Heliade Rădulescu, vicepreședinte Timotei Cipariu, iar secretar, August Treboniu Laurian.

La 29 martie/10 aprilie 1879, printr-un Decret semnat de domnitorul Carol I, Societatea Academică Română „se declară institut național, cu denumirea Academia Română”, care avea „ca scop cultura limbei și istoriei naționale, a literelor, a științelor și frumoaselor arte”.

Din 1866 și până în 1948, în supremul for cultural al românilor de pretutindeni au fost aleși cei mai străluciți reprezentanți ai culturii, științei și artei românești, ca membri activi (titulari), corespondenți și onorari, la care se adaugă renumiți savanți de peste hotare, aleși ca membri onorari. Cităm doar câteva nume în ordinea alegerii lor: Mihail Kogălniceanu, Alexandru Papiu Ilarian, Ion Ghica, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Petru Pop, Victor Babeș, Grigore Tocilescu, Iosif Vulcan, Spiru Haret, Anghel Saligny, Alexandru Philippide, Ioan Bogdan, Dimitrie Onciul, Grigore Antipa, Nicolae Iorga, Ion Simionescu, Barbu Delavrancea, Gheorghe Țițeica, Vasile Pârvan, Sextil Pușcariu, Ioan Lupaș, Simion Mehedinți, Ion Nistor, George Coșbuc, Alexandru Lapedatu, Ovid Densusianu, Octavian Goga, Emil Racoviță, Dimitrie Gusti, George Vâlsan, Constantin Rădulescu-Motru, George Enescu, Radu Rosetti, Mihail Sadoveanu, Nicolae Titulescu, Petre P. Negulescu, Lucian Blaga, Liviu Rebreanu, Nichifor Crainic, Gheorghe Brătianu și atâția alții.

Dar la 9 iunie 1948, prestigioasa instituție a devenit „Academia Republicii Populare Române”. Peste o sută dintre foștii membri titulari, corespondenți și onorari au fost înlăturați din Academie, iar în locul lor au fost aleși alții, mai ales din domeniul științei, dar și unii care nu-și justificau cu nimic numirea.

În pofida atâtor dificultăți, totuși Academia a avut între membrii ei oameni de certă valoare științifică, chiar și în acea perioadă tristă din istoria țării noastre. Alegeri noi s-au făcut doar în câțiva ani (1952, 1955, 1963, 1965 și 1974).

La 5 ianuarie 1990 s-a revenit la denumirea veche de „Academia Română” și a redevenit autonomă în toate acțiunile sale. La 22 ianuarie 1990 s-a făcut titularizarea unor membri corespondenți aleși cu ani în urmă. În noul ei Statut, adoptat la 2 februarie 1990, se preciza că „Academia Română, cel mai înalt for științific și cultural al țării, reunește personalitățile de o deosebită valoare ale științei, tehnicii, învățământului, culturii și artei românești”. Din 1990 încocoare au fost aleși în înaltul for cultural numeroși oameni de știință și de cultură din țară și de peste hotare, încât astăzi Academia Română are peste 80 de membri titulari, 80 de membri corespondenți și circa 130 de membri onorari (30 din țară și o sută de peste hotare, între care și români de dincolo de Prut sau stabiliți în S.U.A., Canada, Italia, Franța, Germania). Academia Română are astăzi 14 secții științifice și trei filiale (Iasi, Cluj-Napoca și Timișoara), cu peste 50 de Institute și Centre de cercetare în subordinea sa (Biblioteca Academiei, Editura Academiei, Fundația „Elias”, stațiuni experimentale, case memoriale etc.).

ACADEMIA ROMÂNĂ LA 150 DE ANI DE EXISTENȚĂ

La acest moment aniversar considerăm necesară și o scurtă prezentare a slujitorilor Bisericii – ierarhi, profesori de teologie, preoți – care au fost aleși ca membri titulari, corespondenți și onorari ai Academiei Române. Iată numele membrilor titulari cu indicarea anului alegerii lor: canonicul Timotei Cipariu de la Blaj (1866), episcopul istoric Melchisedec Ștefănescu al Dunării de Jos (Ismail), apoi al Romanului (1870), preotul sucevean Simion Florea Marian, folclorist și etnograf (1881), canonicul Ioan Micu Moldovan de la Blaj, istoric și filolog (1894, corespondent din 1871), profesorul istoric Constantin Erbiceanu de la Facultatea de Teologie din București (1899), episcopul Nicolae Popea al Caransebeșului (1899, onorar din 1877), canonicul și istoricul Augustin Bunea de la Blaj (1909), arhimandritul și istoricul Vasile Mangra de la Oradea, viitor mitropolit al Ardealului (1909), protopopul Ioan Lupaș din Săliște (1916), istoric, mai târziu profesor la Universitatea din Cluj, preotul istoric Niculae M. Popescu, profesor la Facultatea de Teologie din București (1923), profesorul Silviu Dragomir de la Universitatea din Cluj, fost profesor la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu (1928, corespondent din 1916), Nichifor Crainic, scriitor, ziarist și om politic, profesor la Facultățile de Teologie din Chișinău și București (1940), episcopul Nicolae Colan al Clujului (1942, onorar din 1938), preotul scriitor Gala Galaction, profesor la Facultățile de Teologie din Chișinău și București (1947), preotul Ion Agârbiceanu din Cluj, scriitor și ziarist (1955, corespondent din 1918), iar după zeci de ani preotul profesor Dumitru Stăniloae de la București, fost și la Sibiu (1991/1992) și preotul profesor Mircea Păcurariu de la Sibiu (2015, corespondent din 1997). Așadar, 17 membri titulari, dintre care 13 ortodocși și 4 uniți.

Ca membri corespondenți au fost aleși 15 teologi (12 ortodocși, 2 uniți și un catolic). Primul membru corespondent a fost preotul Sava Popovici Barcianu din Rășinari, autor de manuale didactice (1869), urmat de canonicul Gavril Pop din Lugoj, autor de lucrări istorice (1871), preoții profesori Zaharia Boiu și Ioan Popescu de la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu (1877), autori de manuale școlare și lucrări pedagogice, ieromonahul-profesor Iosif Goldiș din Arad (1882), mai târziu episcop la Arad, preotul bucovinean Dimitrie Dan, istoric și folclorist (1904), protopopul Gheorghe Popovici din Lugoj, istoric (1909), profesorul și istoricul Nicolae Dobrescu de la Facultatea de Teologie din București (1911), teologul și pedagogul Onisifor Ghibu, viitor profesor la Universitatea din Cluj, preotul unit Zenovie Păclișanu de la Blaj, preotul Ștefan Mețes, istoric și viitor director al Arhivelor Statului din Cluj, profesorul și teologul basarabeian Iustin Frățiman, toți aleși în 1919, profesorul – istoric și teolog – Romulus Căndea de la Universitatea din Cernăuți, mai târziu la Universitatea din Cluj, Sibiu, în tinerețe fost profesor la Institutul Teologic din Sibiu (1929), preotul profesor Wilhelm Dancă de la Facultatea de Teologie romano-catolică din București (2013). Consemnăm aici și numele ardeleanului Gavril Munteanu, fost profesor la Seminariile din Buzău și Râmnic, director al Gimnaziului ortodox din Brașov, membru al Societății Academice încă din 1867.

În supremul for cultural-științific al țării au fost aleși ca membri onorari mai mulți slujitori ai Bisericii, de regulă ierarhi. Șirul lor începe cu episcopul Dionisie Romano al Buzăului, originar din Săliștea Sibiului (1868), el fiind urmat de mitropolitul Andrei Șaguna, ales în 1871. În anii următori au mai fost aleși: preotul-profesor unit Grigorie Silași din Cluj, filolog și folclorist (1877), mitropoliții Iosif Nănescu de la Iași (1888) și Victor Mihali de la Blaj (1894), mitropoliții primați Iosif Gheorghian (1901) și Athanasie Mironescu (1909), preotul Eusebiu Popovici, profesor de Istorie bisericească la Facultatea de Teologie din Cernăuți (1908), arhimandritul-vicear Iarion Pușcariu de la Sibiu (1916), mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei (1918), episcopul Nicodim Munteanu de la Huși, viitor mitropolit, apoi patriarh (1918), episcopul Miron Cristea al Caransebeșului, viitorul mitropolit primat, apoi patriarh, istoricul Iacov Antonovici, arhieru, apoi episcop la Galați și Huși, mitropolitul Vladimir Repta al Bucovinei, vicarul Vasile Suci de la Blaj, viitor mitropolit unit, istoricul Friedrich Teutsch, episcopul Bisericii Evanghelice-Luterane din Sibiu, toți aleși în iunie 1919, mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului (1920), episcopul Roman Ciorogariu al Oradiei (1921), memorandistul Dimitrie Comșa, fost profesor la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu (1926), preotul și istoricul de artă evanghelic-luteran Viktor Roth din Sibiu (1926), episcopii Nicolae Ivan al Clujului și Grigorie Comșa al Aradului (1934), preotul profesor Vasile Gheorghiu de la Facultatea de Teologie din Cernăuți, teolog neotestamentar de mare reputație (1938),

episcopul unit Iuliu Hossu de la Cluj (1945) și preotul istoric Gheorghe Ciuhandu din Arad (1947).

Noi membri onorari din rândul clerului au fost aleși abia după înlăturarea regimului totalitar-ateu: mitropoliții Nestor Vornicescu al Olteniei, Antonie Plămădeală al Ardealului, Nicolae Corneanu al Banatului și Alexandru Todea de la Blaj, episcopul Emilian Birdaș, fost la Alba Iulia, Mose David Rosen, șeful cultului mozaic din România, toți în 1992, Ion Barnea, doctor în teologie, de la Atena, specialist în arheologie creștină (1999), patriarhul Teoctist Arăpașu (1999), arhiepiscopul-mitropolit Ioan Robu al Bisericii Romano-Catolice din România (2001), preotul profesor Dumitru Popescu de la Facultatea de Teologie din București (2001), patriarhul Daniel Ciobotea (2007), bizantinologul Emilian Popescu de la Facultatea de Teologie din București (2006), mitropolitul Irineu Popa al Olteniei (2010), mitropolitul Laurențiu Streza al Ardealului (2015), mitropolitul Lucian Mureșan de la Blaj. Așadar, au fost aleși 40 de membri onorari, dintre care 30 ortodocși, 6 uniți, 2 evanghelici-luterani, un romano-catolic și un mozaic.

Mai trebuie să notăm însă și 8 teologi străini care au fost aleși membri de onoare ai Academiei Române: Lajos Haynal, botanist, om politic, episcop de Alba Iulia, apoi cardinal la Solnoc (1883), canonicul și istoricul polonez Anton Petruszewicz (1890), abatele Metodie Zavoral din Praga, mai târziu episcop, un mare filoromân (1919), călugărul belgian Hippolyte Delehaye, specialist în probleme de aghiografie, călugărul francez asumpționist Vitalien Laurent, un apreciat bizantinolog, fost director al Institutului francez de studii bizantine din București (1940). În ultimii ani au fost aleși ca membri onorari: Alexandru Șafran, rabin șef și profesor în Geneva, în tinerețe șef rabin în România (1997), papa Ioan Paul al II-lea (2001) și patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului (2004). Deci 6 teologi romano-catolici, unul ortodox și unul mozaic.

În 2015 a fost ales ca membru postmortem mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei.

În încheierea acestor pagini considerăm că este absolut necesar să notăm aici și numele celor 17 profesori ai Institutului Teologic-Pedagogic din Sibiu (azi Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”) aleși în Academia Română, având în vedere că acum se împlinesc 230 de ani de când episcopul Gheodeon Nichitici a pus bazele acestei prestigioase școli teologice. Membri titulari: Nicolae Popea, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Nicolae Colan, Dumitru Stăniloae și Mircea Păcurariu.

Membri corespondenți: Sava Popovici Barcianu, Zaharia Boiu, Ioan Popescu, Onisifor Ghibu, Romulus Căndea.

Membri onorari: Iarion Pușcariu, Nicolae Bălan, Dimitrie Comșa, Gheorghe Dima (fost profesor de Muzică) și Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului, fost profesor. Tot ca membri de onoare au fost aleși și mitropoliții Ardealului Andrei Șaguna, Antonie Plămădeală și Laurențiu Streza (2015), iar ca membru titular Vasile Mangra (mitropolit la Sibiu între anii 1916 și 1918).

Nu este lipsit de interes să notăm și numele celor 11 foști studenți ai Institutului sibiian aleși în supremul for cultural al țării: juristul și istoricul Ioan Pușcariu (onorariu 1877, titular 1900), Visarion Roman, primul director al Băncii „Albina” din Sibiu (cor., 1877), Virgil Onițiu, directorul Liceului „Andrei Șaguna” din Brașov (cor., 1902), ierarhii Miron Cristea, Nicolae Ivan și Grigorie Comșa, preotul istoric Ștefan Mețes, pe care i-am mai consemnat, botanistul Emil Pop, filosoful, poetul și dramaturgul Lucian Blaga, istoricul Andrei Oțetea din Sibiel și filosoful Dimitrie D. Roșca din Săliște, toți profesori la Universitatea din Cluj și membri titulari ai Academiei. La aceștia se adaugă și unii din profesorii pe care i-am menționat, care au fost și studenți ai acestei Facultăți. Așadar, Facultatea de Teologie din Sibiu se poate mândri cu acești 31 de academicieni, fie foști profesori, fie foști studenți ai ei.

În sfârșit, după aprecierile noastre cel puțin 40 de membri ai Academiei Române, de la începuturi și până azi, provin din familia de preoți. Pe lângă unii dintre cei menționați mai sus, fiind ei înșiși preoți sau profesori de teologie, mai notăm pe istoricul Dimitrie Onciul, poezii Andrei Bărșeanu, mulți ani președintele Astrei, George Coșbuc, Octavian Goga și Lucian Blaga, militantul politic Vasile Goldiș, arheologul și clasicistul aromân George Murnu, matematicianul Caius Jacob (tatăl, fost profesor la Facultatea de Teologie din București) istoricul Cornelia Bodea, etnograful Sabina Ispas și alții.

La acest ceas aniversar se cuvine să ne aducem aminte cu recunoștință de toți cei care au contribuit la progresul Academiei Române și să-i facem cunoscuta urare: VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

Dinastia de tipografi sibieni Barth – von Closius și cărțile românești ortodoxe transilvane apărute în tipografia omonimă (IV)

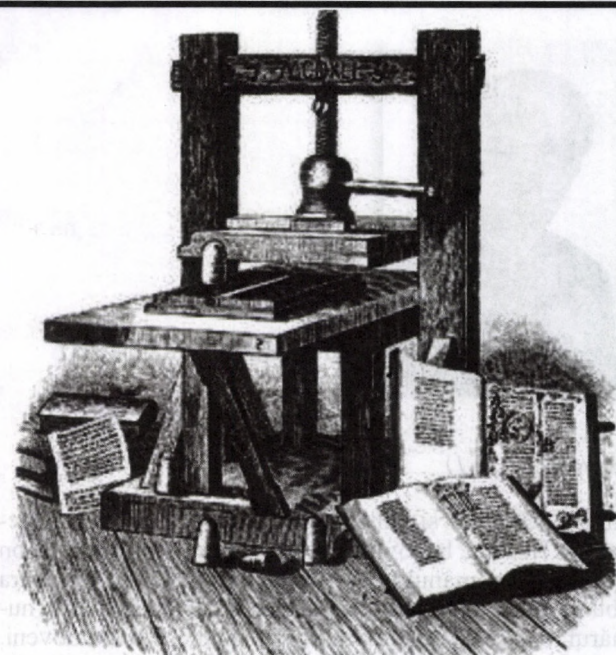
Desigur, este deosebit de onorant faptul că prima tipografie a urbei este atestată documentar la 5 ianuarie 1525, dar dacă ne-am opri doar la această dată, transformată în eveniment, ar însemna să ne oprim nejustificat, să renunțăm la o continuitate care își merită cu prisosință prezentarea.

Dar cartea tipărită ne obligă să zăbovim, fie și pentru puțin timp, la citit sau, ca să folosim sintagma lui William Henry Gray, la *obișnuința cititului*. Aceasta pare a fi tot atât de veche precum civilizația, cele două elemente – cititul și civilizația – fiind primii pași ai existenței [William Henry Gray, *Background for the Psychology of Reading*, New York, Prentice Hall, 1938, *passim*]. De altfel, caracterul bidimensional și, totodată, structura sa unitară distinge opera scrisă de toate celelalte genuri de artă, deosebindu-se, de pildă, de un tablou. Lectura în forma grafică introduce anumite modificări, atât în structura ei generală, cât și în modul de receptare de către cititor [Jeanne Hersch, *Istoria filozofiei europene*, București, Humanitas, 1994, p. 35-36; caracterul bidimensional al unei opere scrise – literare etc. – a fost, se pare, semnalat pentru prima dată de Herder în *Kritische Wäldchen*, semnalare determinată de polemica sa cu Lessing (*Ibidem*, p. 35, n. 2)].

Dar ce înseamnă a citi? Este îndeobște cunoscut faptul că fiecare text conține, sub forma unor semne și simboluri, ideile autorului, idei pe care cititorul le „descoperă” prin însuși actul lecturii. Textul scris reprezintă un mod de gândire externalizat, care, în formă codificată, trebuie transferat asupra cititorului. La rândul-i, cititorul trebuie să cunoască respectivul cod în vederea realizării acestui transfer. Cercetările în domeniu au condus la o concluzie surprinzătoare: nu există un model standard de lectură, deoarece există tot atâtea feluri de a citi câți cititori sunt. Asemeni tuturor semnelor, cuvintele sunt percepute de ascultător în latura lor sonoră, iar de cititor, în latura lor materială, care apare pe pagină, situație în care ele nu pot transmite cunoștințe, în sens strict,

deoarece nu pot fi, lingvistic sau semiotic, echivalente cu obiectul desemnat. În plus, atât în procesul comunicării, precum și în cel al lecturii apar neconcordanțe între cuvântul și ideea comunicată, atât în cazul ambiguităților produse de cuvinte polisemantice – luate în sens diferit de vorbitor și ascultător, de autor și cititor –, cât și a clișeelelor spuse sau scrise automat, a lapsurilor, minusurilor din pagină, a erorilor, ba chiar și a minciunilor spuse/scrise cu sau fără intenție [Aurelius Augustinus, *De Magistro*, ediție bilingvă. Text latin-român, traducere de Mihai Rădulescu și Constantin Noica, introducere și note, de Lucia Wald, București, Humanitas, 1994, p. 7].

Revenind la ideea continuității în istoria cărții tipărite sibiene, se cuvine menționat faptul că într-un discurs școlar, pe care l-a ținut în 1659, în primul său an ca rector (director) al Gimnaziului Evanghelic din Sibiu (17 ianuarie 1659 – 12 aprilie 1661), Christian Haas afirmă că în secolul anterior – cu alte cuvinte, cel al Reformei religioase – a înflorit studiul *unor alte arte*, el argumentându-și afirmația prin menționarea unui *volumaș de gramatică* al unui om foarte învățat, dascăl la Sibiu, pe numele său Thomas Gemasius, volumaș tipărit la 1529, dedicat generosului și nobilului caracter Johannes Pempflinger, feciorul lui Markus Pempflinger, *jude regal al orașului nostru Sibiu* [Siebenbürgische Quartalschrift, Zweyter Jahrgang, Hermannstadt, verlegt bei Martin Hochmeister, k.k. Privilegirten dicasterial Buchdrucker und Buchhändler, 1791, p. 23]. Pornind de la această informație, istoricul Martin Felmer (1720-1767) face o adnotare pe lucrarea manuscrisă a lui Georg Soterius, intitulată *Transsilvania celebris*, adnotare în care corectează numele Gemasius în Gemmarius. Din păcate, pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, învățații transilvăni constată că din respectivul volumaș de gramatică nu s-a mai păstrat niciun exemplar [Liliana Popa, *Oameni și cărți în Sibiu de altădată. Tipografi și tiparnițe, bibliofili și biblioteci,*

librari și librării în mărturisiri documentare, Hermannstadt-Sibiu, Schiller Verlag – Editura Schiller, 2010, pp. 16-17].

În același discurs din 1659, Christian Haas menționează o a doua carte apărută de sub teascurile tiparniței sibiene, anume *Tratatul despre ciură* al medicului Sebastian Pauschner, publicat în 1530. Originalul nu s-a păstrat, în schimb a ajuns până la noi o copie care, după toate probabilitățile, redă fidel originalul, deoarece copistul a copiat inclusiv mențiunea că volumul a fost tipărit la Sibiu în 1530 de către Lucas Trapoldner. Surpriza vine însă de la faptul că respectiva carte a fost dedicată nu unui demnitar cu funcții în Sibiu, ci lui Johann Schirmer, care fusese jude al Brașovului în anii 1514, 1516 și 1522, ulterior castelan de Bran, până la trecerea sa la Domnul, întâmplată în 1538. Explicația vine din paginile cărții, căci aflăm de acolo că tratatul de medicină a avut rolul de a-i învăța pe brașoveni cum să ia măsuri preventive împotriva ciurii, după modelul Sibiului, ferit de acest flagel de 36 de ani. De reținut, în context că: *Tratatul este prima lucrare cu caracter medical și, după foaia volantă din 1525, prima tipăritură de mai mari proporții în limba germană cunoscută a fi fost tipărită pe teritoriul țării noastre (întrucât este de presupus că manualul lui Gemmarius fusese redactat în latină)* [*Ibidem*, p. 17].

**Dr. Constantin ITTU, cercetător științific
Profesor asociat, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu**

ÎNCEPUTURILE TIPARULUI ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ: activitatea tipografică de la Târgoviște (secolul al XVI-lea) (III)

Mănăstirea Dealu era aproape de scaunul domnesc și de cel mitropolitan, prin urmare, atât pregătirea textului pentru tipar (editarea), cât și însuși procesul de tipărire puteau fi urmărite îndeaproape. Adăugăm că, la această ctitorie domnească, ieromonahul Macarie găsea monahi cu învățură de carte și cu pricepere în meșteșuguri fine ce îl puteau ajuta la toate etapele procesului tipografic. Mai notăm și că Radu cel Mare, ca inițiator și sponsor al tipografiei, o va fi așezat în ctitoria sa, pentru a-i spori prestigiul. Tot astfel au făcut și alți domni pentru mănăstirile ridicate de ei: de pildă, Neagoe Basarab obține pentru ctitoria de la Curtea de Argeș statutul de arhimandrie, Matei Basarab înființează, la rândul-i, tipografiile în mănăstirile zidite sau rectorite de el, la Câmpulung și la Govora, iar în Moldova, Vasile Lupu a procedat în același mod, întemeind tipografii și deschizând o școală superioară la Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași.

Limba celor trei cărți este limba slavă de redacție medio-bulgară, specifică uzului din Biserica Țării Românești. Prima dintre aceste cărți este numită în literatura de specialitate, datorită conținutului, *Liturghier*. Totuși, la Cuprins sau la Tabla de materii (f. 3^v și urm.), ieromonahul Macarie adoptă denumirea de *Liturghie*, și nu pe cea de *Slujebnik*, adică *Liturghier*, conform denumirii slave. Are format mic, cu 129 de file (256 de pagini). Din această carte, în România se mai păstrează cinci exemplare [P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508)”, p. 275], deși în 1861, Alexandru Odobescu semnalase existența a șapte

exemplare numai la Mănăstirea Bistrița din Oltenia [Al. ODOBESCU, „Despre unele cărți și manuscrise tipărite aflate în mănăstirea Bistrița”, p. 818]. Ca și alte tipărituri din secolul al XVI-lea, cărțile imprimate de ieromonahul Macarie nu au paginație propriu-zisă, ci sunt numerotate doar caietele sau fasciculele. Primele 4 file sunt liminare; urmează 15 caiete sau fascicule, numerotate cu cifre chirilice; al 16-lea caiet are doar 4 file, cu 8 pagini. Din punct de vedere estetic, notăm că în carte sunt imprimate 6 frontispicii în 3 variante și litere inițiale ornate. Paginile cuprind 16 rânduri, textul fiind imprimat cu negru și roșu.

Cartea începe cu un cuvânt sau „povățuire” a Sfântului Vasile cel Mare către preot, despre dumnezeiasca slujbă și despre împărtășire (f. liminare 1-3^r), și continuă cu Tabla de materii sau „Spunere a capetelor acestei sfinte cărți numită Liturghia” (f. liminară 3^v). Urmează capitolele de Liturghier propriu-zis: rânduiala Proscomidiei, Liturghiile Sfântului Ioan Gură de Aur [Rânduiala Proscomidiei și Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur au fost traduse după Diataxa (rânduiala) liturgică alcătuită de patriarhul ecumenic Filotei (secolul al XIV-lea), pe când era egumen al mănăstirii athonite Marea Lavră. Vezi Ene BRANIȘTE, „Liturghierul slavon tipărit de Macarie la 1508. Studiu liturgic”, în *BOR*, 76, 1958, nr. 10-11, p. 1040], a Sfântului Vasile cel Mare și a Darurilor mai înainte sfințite, rânduiala Litiei și a binecuvântării colivei, rânduiala Vecerniei și a Utreniei, otpusturile sărbătorilor, cele duminicale și din zilele săptămânii, două rugăciuni de dezlegare, Heruvicul din

Sâmbăta Mare și cel din toate zilele [Pentru cuprinsul *Liturghierului*, vezi P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508)”, pp. 276-278; pentru analiza liturgică, vezi Ene BRANIȘTE, „Liturghierul slavon tipărit de Macarie la 1508”, în *rev. cit.*, pp. 1035-1068]. Lucrarea se încheie cu epilogul editorului, neindicat în Tabla de materii și care, după obiceiul cărților din secolul al XV-lea și de la începutul celui următor, reprezenta, prin informațiile date, introducerea la carte. Din epilog reiese că tipărirea începuse în timpul domniei și „din porunca” lui Radu cel Mare († aprilie 1508) și s-a încheiat la 10 noiembrie 1508, când domnea Mihnea cel Rău (1508-1509). Titlatura lui Mihnea cel Rău este de „mare voievod a toată țara Ungrovlahiei și a Podunaviei”, care se repetă și în epilogurile celorlalte două cărți, *Octoihul* și *Tetraevanghelul*, și chiar în tipăriturile lui Dimitrie Liubavici. Surprinde menționarea Podunaviei, titlu existent în documentele cancelariei lui Mircea cel Bătrân și care arăta stăpânirea acestuia în Dobrogea și asupra Chilie. Nu putem ști motivul pentru care ieromonahul Macarie reia un titlu „perimat și arhaic” [P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508)”, p. 282]. Poate că lucrând, în calitate de editor, la pregătirea textului pentru tipărire, va fi întâlnit într-un manuscris, din epoca glorioasei domnii a lui Mircea, acest titlu pe care l-a păstrat.

**Pr. Lect. Univ. Dr. Radu TASCOVICI,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniță
Filoteia”, Universitatea din Pitești**

SPOVEDANIA ALTFEL (I)

Dintr-o anumită abordare referitoare la Spovedanie, rezultă un unghi de vedere centrat, cu precădere, pe penitent. De pildă, făcând o listă cu etapele Spovedaniei (căința, hotărârea de îndreptare, molitva, mărturisirea propriu-zisă a păcatelor, formula de dezlegare și canonul), fără prea multă bătaie de cap se observă ca preotului îi revin, oarecum, niște datorii predictibile și uniforme legate de citirea molitvei, rostirea formulei de dezlegare și enunțarea canonului. În schimb, penitentul e cel care se înscrie într-o adevărată procesualitate duhovnicească, începând cu părerea de rău pentru păcate, hotărându-se apoi pentru a nu le mai săvârși și angajându-se în cele din urmă pe drumul concretizării acestor dimensiuni interioare prin faptele presupuse de exigența împlinirii canonului. Optica aceasta avansează spre un oarecare imobilism atitudinal al preotului și tinde a evidenția o dinamică ascetică personală a credinciosului.

Ajungem, astfel, la un punct nevralgic al problematicei legate de Spovedanie, pe care teologia noastră academică nu se sfiește să-l prezinte fie schematic, fie pe îndelete. Pr. Lector George Remete punctează precis: „O obiecție generală, supraconfesională, în privința Spovedaniei este că preoții, fiind ei înșiși mai mult sau mai puțin păcătoși, nu pot ierta păcatele altor păcătoși. Din punct de vedere psihologic, obiecția este foarte serioasă, însă noi știm că validitatea unei Taine nu poate consta în vrednicia morală a săvârșitorului, și nici măcar a primitorului, pentru că atunci nicio Taină n-ar mai fi eficientă. Or, atunci ar însemna să credem că rămâne zadarnică sau desuetă lucrarea sau acțiunea harică a Duhului Sfânt promis de Mântuitorul lumii” [Dogmatica Ortodoxă, Editura Episcopiei Ortodoxe Alba-Iulia, 1997, p. 313].

Lucrurile se resimt acum dintr-o perspectivă interdisciplinară de analiză. Plecând de aici, vom încerca să răspundem la două întrebări: 1. Cum răspunde teologia acestei probleme sensibile și 2. Cum ne ajută psihologia să ne aprofundăm înțelegerea și din altă perspectivă?

1. E foarte adevărat că nu preotul, ci „Domnul și Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos să te ierte pe tine...”, iar eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce îmi este dată, te iert și te dezleg, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!” E adevărat, de asemenea, că teologia harului [„Lupați Duh Sfânt...”, cf. In. 20, 22] compensează anumite neputințe personale ale preotului. Dar de aici și până la a face din preot un operator de rețete spirituale, nu mai e decât un pas. Și încă un pas păgubos pentru o înțelegere epidemioasă a complexității Tainei Spovedaniei și a rolului preotului care se angajează cu responsabilitate înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Nu numai penitentul se roagă, zicând: „Tată, am greșit la cer și înaintea Ta...” [Lc. 15, 18], ci și responsabilitatea preotului este una bidirecțională: spre Dumnezeu și spre fratele său întru Hristos. Căci Hristos Domnul Se identifică smerit cu cei mici [cf. Mt. 25, 40].

Prezența tainică a lui Hristos este simțită în relația duhovnicească dintre preot și penitent, „Hristos în fața Căruia amândoi se simt răspunzători sau uniți prin răspundere. Penitentul are încredere în preot tocmai pentru că simte în el răspunderea față de Hristos pentru sufletul său” [Dimitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. III, EIBMBOR, București, 1978, p. 131]. Răspunderea implică libertate și asumare de sine și a unor decizii pe care preotul le concretizează în întrebări și îndemnuri care dezvăluie strategia duhovnicească a preotului. Mai mult decât atât, părintele Stăniloae lasă să se înțeleagă că, până la un punct, „cei cu cunoștințe bogate de ordin psihologic și psihiatric”, deși îl pot ajuta pe penitent, nu o pot face „așa cum ajută un preot, pentru că omul are nevoie de încrederea într-un ajutor dumnezeiesc ca să poată pune la contribuție toate eforturile voinței lui în vederea vindecării” [Dimitru Stăniloae, op. cit., pp. 129-130].

Deși părintele Stăniloae nu recomandă, în mod direct, preotului să aibă cunoștințe de natură psihologică, el însuși dă dovadă că deține cunoștințe de psihoterapie prin îndemnul adresat preotului de a avea în vedere „forța păcatului, aflată în slăbiciunile penitentului, devenite ca o a doua fire...” [Dimitru Stăniloae, op. cit., p. 134].

2. Și, într-adevăr, dintre cele două noțiuni de „păcat” și de „slăbiciune”, știința psihoterapeutică o preferă pe cea

de-a doua. Conceptul de păcat nu intră în nomenclatura acestei științe. Pentru că omul este dincolo de bine și de rău și se angajează întotdeauna în cele mai bune și mai potrivite alegeri dintr-un anumit loc și timp, în funcție de resursele psiho-somate și general personale pe care le deține în acel moment. A nu se înțelege nimic din ceea ce ar semăna, în vreun fel, cu promiscuitatea. Atât doar că psihologul nu judecă pe nimeni din punct de vedere moral, al binelui și al răului, și, încă ceva, psihologul nu dă sfaturi.

O anumită direcție umanistă asumată mai pregnant în anumite școli de psihologie are o încredere deplină în om și în capacitatea lui de regenerare și revenire atitudinal-comportamentală. Desigur că pentru teologi, de aici încolo se deschide o întreagă perspectivă de dezbateri în legătură cu interludiul post-pecatoral al existenței actuale a omului aflat în siajul consecințelor păcatului adamic, dar lucrul acesta îl vom discuta în unul din materialele următoare.

Așadar, psihologul nu se erijează în instanță morală și nu judecă pe nimeni și, în același timp, nici nu dă sfaturi. Ce face în schimb? În locul judecății păcatului pune acceptarea slăbiciunii care stă în spatele păcatului. Acest lucru nu înseamnă că psihologul este de acord cu tot felul de devieri moral-comportamentale, ci doar că pur și simplu se întreabă și cercetează non-invaziv ce se găsește în spatele păcatului. O frică sau o dorință? Sau, în termeni maximieni, o durere sau o plăcere? De exemplu, un adolescent care se apucă de fumat, o poate face din dorința de apartenență la un anumit grup social (prieteni, colegi de școală, de echipă etc.) în care toată lumea fumează. Deci nu sfatul medical și moral (deși adevărat) are prioritate în analiza cazului, ci acea nevoie sau slăbiciune datorată dorinței de apartenență la un anumit grup. Vulgar vorbind, în percepția adolescentului în cauză, reală sau nu, a-l priva de țigări echivalează cu a-l priva de societatea prietenilor. Și, astfel, nevoia de apartenență la un grup se poate transforma în frica de a nu fi exclus din acel grup. Deci psihoterapeutul nu acceptă păcatul în sine, ci doar nevoia sau slăbiciunea din spatele lui.

Am dat acum doar un exemplu. Dar, în general, psihologia care se concentrează pe adicții, indiferent de natura lor, urmărește și o astfel de abordare. Să revenim la exemplul nostru.

Aici suntem la esența existenței umane, căci omul este o ființă comunională. Și pentru această esență se luptă și teologia și psihologia, deși cu instrumente diferite sau, poate, complementare. De aceea, „preotului i se cere să cunoască aceste slăbiciuni care stau la baza păcatelor cunoscute de oameni și a celor necunoscute, odată cu aceste păcate” [Dimitru Stăniloae, op. cit., p. 129]. Credinciosul nu poate cunoaște întreaga încrângătură a păcatului și motivația lui de profunzime. Aici intervine strategia întrebărilor pe care preotul le adresează, non-invaziv, penitentului, pentru a-l conștientiza cu privire la păcatul săvârșit și la background-ul acestui păcat.

Reuven Feuerstein, un mare psiho-pedagog, spune că atunci când numești sau de-numești un lucru, de fapt, te înstăpânești cu conștiința asupra aceluia lucru. „Prin mărturisire (de-numirea păcatului, s.n.), penitentul face primul act de ridicare deasupra păcatului, ajutat... și de întrebările lui” (ale preotului, s.n.) [Dimitru Stăniloae, op. cit., p. 133]. Prin arta întrebărilor preotul face din partea nevăzută a ice-bergului o parte văzută, conștientizată de către penitent. Din mari necunoscute, păcatul și slăbiciunea din spatele lui devin numite, cunoscute și conștientizate de către penitentul care își poate asuma, abia acum, exigențele procesului penitențial.

„De n-ai fi știut, păcat nu ai avea...” [cf. In 15, 22]. În acest punct revenim asupra responsabilității asumate conștient, în cunoștință de cauză, de către penitent a păcatului. Deoarece, „nicio eroare de comportament nu este scuzabilă, atâta vreme cât omul este conștient de răul pe care îl face” [Dimitru Constantin-Dulcan, Somnul rațiunii, Eikon, Cluj-Napoca, 2014, p. 125].

Oare ce o fi scris Domnul Hristos pe pământ atunci când „dreptii” s-au recunoscut păcătoși, iar în femeia păcătoasă sau deșteptat potențialitățile mântuirii [cf. In 8, 1-11]?

Pr. Dr. Ciprian BĂLBĂ

Preotul TRAIAN BÎRSAN (1945-2016)

Părintele Bîrsan Traian s-a născut la data de 11 decembrie 1945 în comuna Alțina, județul Sibiu, din părinții Nicolae și Eufimia, agricultori, fiind primul copil al familiei.

După școala primară în comuna natală, încearcă o carieră militară înscriindu-se la Liceul Militar Breaza. După doar un an se reîntoarce la Sibiu, unde muncește la Uzinele Independența concomitent cu frecventarea cursurilor Liceului Medie 3 „Domnița Ileana”. Face studiul militar complet, după care încheie studiile liceale.

În anul 1966 se căsătorește cu tânăra Maria Boanta, din comuna Loamneș, și au o singură fiică, Mioara.

Între anii 1970-1974 urmează cursurile Institutului Teologic de Grad Universitar din Sibiu. În anul al treilea de studii, în 1973, este hirotonit diacon și slujește cu

jumătate de normă la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, în paralel fiind și administrator al cantinei studențești.

La 28 decembrie 1975 este hirotonit preot în Catedrala din Blaj de către IPS Nicolae Mladin. La data de 21 martie 1976 este instalat ca preot paroh la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Sibiu, pentru Parohia Sibiu-Cibin II, unde slujește până la data de 1 noiembrie 2011, când se pensionează la limita de vârstă.

Pe parcursul anilor de slujire primește distincțiile de „iconom” și „iconom-stavrofor” din partea IPS Sale Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

De la data pensionării slujește la Biserica cu hramurile „Bunavestire” și „Învieria Domnului” din Sibiu.

După o scurtă și grea suferință, la 22 martie 2016 trece la cele veșnice. Trupul neînsuflețit al părintelui a fost depus și priveghiat la biserica unde a slujit în ultimii ani.

În ziua Praznicului Bunevestiri, după Sfânta Liturghie, un sobor de preoți sub protia Preasfințitului Ilarion Fagărașanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârșit slujba înmormântării părintelui în prezența a sute de credincioși care l-au cunoscut și care au dorit să-i fie alături.

Dintre cuvintele rostite la căpătâiul celui adormit amintim mesajele de condoleanțe și binecuvântare din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ca și coleg de generație la Institutul teologic din Sibiu, din partea Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, din partea Preasfințitului Episcop Visarion al Tulcii, fost Episcop-vicar la Sibiu. Au mai vorbit părintele Nicolae Oprean din Blaj, fost coleg și prieten apropiat, și părintele paroh Ioan-Eugen Buta, cel care l-a primit pe părintele Bîrsan după pensionare.

După rânduiala înmormântării preoților, cu trupul părintelui Bîrsan a fost înconjurată biserica, apoi a fost condus spre și înmormântat în mormântul pe care și l-a pregătit în timpul vieții în cimitirul din Sibiu.

Acum, la ceas de vremelnică despărțire, rugăm pe Dumnezeu să așeze sufletul părintelui Traian în lumina Preasfintei Treimi. Dumnezeu să-l odihnească.

Raportul dintre Biserică și stat, în perspectivă misionară

Una dintre definițiile „clasice” ale Bisericii este cea de „instituție divino-umană”. În pofida impreciziei și limitelor acestei definiții, ea are totuși un merit: acela de a atrage atenția că Biserica prezintă și o componentă istorică, terestră. Este un aspect care trimite inevitabil la raportul Bisericii cu statul, iar întrebarea la care încercăm să găsim aici răspuns este: Care regim politic este compatibil cu misiunea Bisericii?

În Vechiul Testament, în epoca regilor, a existat o formă unică de organizare în istorie: teocrația, guvernarea directă a lui Dumnezeu. Îndepărtarea treptată a oamenilor de El a dus la necesitatea găsirii unei forme de organizare strict umană, fapt care nu a fost lipsit de anumite ambiguități (vezi I Rg. 8, 7-9). Astfel, în documentul elaborat de sinodul episcopal jubiliar al Bisericii Ortodoxe Ruse în anul 2000 – și pe care îl urmăim îndeaproape –, se precizează: „Apariția statului pământesc trebuie înțeleasă nu ca o realitate instituită de la început de Dumnezeu, ci ca acordarea dată oamenilor de către Dumnezeu a posibilității de a-și orândui viața socială potrivit voinței lor libere, așa încât această orânduire (...) să ducă la evitarea unui păcat mai mare, opunându-i acestuia mijloacele puterii lumești” (Ică jr & Marani 2002:192). Totuși voia divină trebuia să fie respectată și în acest cadru (I Rg. 12, 13-15), în caz contrar cel ales putând fi „lepădat” de Dumnezeu (vezi exemplul regelui Saul, I Rg. 16, 1).

Întruparea schimbă ordinea: Fiul lui Dumnezeu coborât printre oameni este mai presus de orice stăpânire (Mt. 28, 18), dar ca om se supune autorității pământești (In. 19, 11). Mântuitorul Iisus Hristos cere expres acest lucru: „Dați Cezarului ce este al Cezarului” (Mt. 12, 21), îndemn preluat și de Sfinții Apostoli Petru (vezi I Pt. 2, 13-16) și Pavel (Rom. 13, 1-7). Este atitudinea pe care o regăsim și la primii creștini, în pofida persecuțiilor pe care, de multe ori, le au de suportat din partea autorităților de stat.

După cum o atestă însăși apariția sa, statul poartă, în raport cu Biserica, o anumită ambivalență: Deși creștinii sunt în lume, ei nu sunt din lume. Pe de o parte, istoria posedă un profund sens eshatologic; pe de altă parte, împlinirea acestui scop are loc aici și acum, cât suntem încă pe pământ. În consecință, intersectarea realității Bisericii cu cea a statului este inevitabilă.

Din punct de vedere al activității misionare, perioada bizantină a întruchipat dezvoltarea maximă a Bisericii Ortodoxe. Termenii de „simfonie bizantină” (pozitiv) sau „cezaro-papism” (negativ) acoperă însă doar parțial adevăratul raport între autoritățile de stat și cele bisericesti în Bizanț. Criza iconoclastă este cel mai sugestiv contra-exemplu împotriva unei armonii uniforme. La fel, în Rusia au existat devieri de la normele canonice, care au pus sub semnul îndoielii idealul simfoniei (vezi cazul lui Ivan cel Groaznic, confruntarea dintre țarul Aleksei Mihailovici și patr. Nikon sau imixtiunile țarului Petru cel Mare în chestiunile bisericesti).

Căderea Imperiului Bizantin sub turci, iar, în sec. XX, confruntarea cu regimurile comuniste atee, au cerut reformularea relațiilor dintre Ortodoxie și stat (una dintre cele mai provocatoare lucrări este cea a lui A. Papanikolaou). Dezbateră este încă deschisă, suscitând uneori vii dezbateri, așa cum a fost cazul unei posibile implicări a clericilor ortodocși pe scena politică românească. (Împotriva, regăsim Can. 81 apostolic, iar pentru, a pledat mitr. Bartolomeu Anania). Desigur, realitățile socio-politice sunt diferite, ceea ce împiedică găsirea unei formule unice, universal-valabile: în unele țări, Ortodoxia reprezintă confesiunea națională (Grecia, România, Bulgaria), în altele, este religia majorității națiunii (Rusia); în unele țări ea este minoritară (SUA, Finlanda, Polonia ș.a.), în timp ce în alte țări este declarată religie de stat (vezi de ex. Cipru).

Cu excepția unor voci izolate, majoritatea teologilor ortodocși pledează pentru o conlucrare, un parteneriat între Biserică și stat. În același document amintit mai sus, regăsim câteva principii ale unei conlucrări rodnice, ce ar trebui să vizeze următoarele sfere de activitate: reali-

zarea păcii la nivel internațional și promovarea înțelegerii între oameni și popoare; păstrarea moralității în societate; educația și formarea spirituală, culturală și patriotică; caritatea și promovarea comună a unor programe sociale; păstrarea, restaurarea și dezvoltarea moștenirii istorice și culturale; dialogul pentru elaborarea unor legi și regulamente adecvate; grija pentru menținerea legii; eforturile pentru combaterea profilactică a criminalității și grija pentru persoanele ajunse în închisori; știința și cercetarea; îngrijirea sănătății; cultura și activitatea de creație; mediile de informare în masă, bisericesti și seculare; păstrarea mediului înconjurător; activitatea economică în folosul Bisericii, statului și societății; sprijinirea instituției familiei, maternității și copiilor; opoziția față de activitățile structurilor pseudo-religioase care amenință individul și societatea. (Ibid. p. 200)

În același timp însă, sunt amintite și situațiile în care Biserica ar trebui să refuze colaborarea cu statul, întrucât activitățile acestuia ar fi potrivnice valorilor evanghelice. Iată câteva cazuri: promovarea războaielor civile sau de agresiune externă; participarea nemijlocită la acțiuni de spionaj; în fine, participarea la elaborarea și aplicarea oricăror legi ce atentează la principiile drepturilor omului sau chiar la viața acestora. (Ibid. p. 201)

Așadar, între Biserică și stat trebuie să existe nu opoziție, ci conlucrare (calitatea lor fiind a unor parteneri). Chiar dacă sunt planuri pe care Biserica se cuvine să-și păstreze independența față de stat, vocația misionară a Bisericii îi definește și rolul activ în societate, pe diferite paliere. De altfel, nici Biserica nu este subordonată statului, tot așa cum nici statul nu este subordonat Bisericii. Iarși, creștinii ortodocși au datoria să fie loiali față de autoritatea de stat, atâta timp cât aceasta nu se opune principiilor morale ale Evangheliei. În caz contrar, mijloacele de opoziție trebuie să fie tot în conformitate cu ființa și menirea Bisericii (non-violente).

În loc de concluzie: În perioada sa de început, membrii Bisericii au făcut misiune chiar fără a beneficia de sprijin din partea statului. În perioada bizantină, misiunea – atât pe plan intern, cât și extern – a fost rezultatul unei conlucrări între Biserică și stat. (De altfel, pentru mulți teologi ortodocși, această perioadă istorică rămâne paradigmatică în realizarea unei misiuni fructuoase.) Principiul universal valabil este: oricare ar fi forma de guvernare în care își duc existența, creștinii ortodocși au obligația de a face misiune, adică de a împlini scopul Bisericii pe acest pământ. Acolo unde beneficiază de sprijin din partea statului, ei se pot folosi de acesta, fără a face însă compromisuri de la poruncile evanghelice. În locurile unde atitudinea statală îi este ostilă (ca, de exemplu, în unele țări din Orientul Mijlociu), Biserica Ortodoxă trebuie să denunțe opresiunea și să facă tot posibilul pentru apărarea vieții și credinței membrilor ei. Conlucrarea între Bisericile Ortodoxe surori, consecință directă a sobornicității, este cu atât mai necesară în acest caz!

Bibliografie (selectiv): Iuliana Conovici, *Ortodoxia în România postcomunistă. Reconstrucția unei identități publice*, vol. I, Eikon, Cluj-Napoca, 2009; Idem, „Biserica Ortodoxă Română în postcomunism – între stat și democrație”, în Camil Ungureanu (ed.), *Religia în democrație. O dilemă a modernității*, Polirom, Iași, 2011, p. 379-399; Ioan I. Ică jr., Germano Marani (ed.), *Gândirea socială a Bisericii*, Ed. Deisis, Sibiu, 2002; Lavinia Stan, Lucian Turcescu, *Religie și politică în România postcomunistă*, Curtea Veche, București, 2010; Sfântul Teodor Studitul, *Iisus Hristos, prototip al icoanei sale*, Deisis, Alba Iulia, 1994; Radu Carp, *Religie, politică & statul de drept. Secvențele unei acomodări*, Humanitas, București, 2013; Radu Preda, *Biserica în Stat – O invitație la dezbateri*, Scripta, București, 1999; Aristotle Papanikolaou, *The Mystical as Political: Democracy and Non-Radical Orthodoxy*. University of Notre Dame Press, 2012.

Ciprian Iulian TOROCZKAI

DECALOGUL

Poziția sa în cadrul legislației mozaice, în iudaism și în creștinism

(urmărire din p. 6)

iudei din Evul Mediu au observat că exact 613 este și numărul literelor conținute în textul ebraic al celor zece porunci. Concluzia e evidentă: Decalogul apare ca un fel de sinteză, o chintesență a întregii Legi. Astfel s-a dezvoltat în iudaism literatura *Azharot*, în care fiecare literă a Decalogului e asociată unei legi din Tora sau fiecare din cele zece porunci e pusă în legătură cu un anumit grup de legi.

Potrivit textului biblic, cele zece porunci au fost scrise pe două table de piatră (Deut 4, 13; 5, 22; 9, 10). Tradiția a împărțit în mod egal poruncile, câte cinci pe fiecare tablă. Cele două table ale Legii reprezintă un simbol al religiei mozaice. Ele apar, de pildă, ca element arhitectonic pe fațada sinagogilor. Evreii le poartă ca talismane la gât.

Deși în Biserica creștină multe rânduieli ale legislației mozaice au fost abrogate deja din timpul comunității creștine primare, Decalogul și-a păstrat autoritatea normativă în viața creștinilor până în ziua de astăzi. Cele zece porunci sunt cuprinse în mai toate cărțile de rugăciune tipărite în Biserica Ortodoxă Română, la capitolul îndatoririlor ale creștinilor. Ele fac parte, așadar, din morala creștină, deși provin din Vechiul Testament. Dar ele nu sunt suficiente pentru un creștin.

Valoarea Decalogului se regăsește deplin doar în ansamblul moralei creștine, a viețuirii „în Hristos”, Care desăvârșește Legea. Astfel, Mântuitorul se referă în mai multe rânduri la poruncile din Decalog, îndeosebi la cele cuprinse în a doua tablă a Legii. În Predica de pe Munte, arată că atât împlinirea, cât și încălcarea poruncilor pleacă din inima omului (Mt 5, 21-22; 27-28). Cel care dorește să aibă viața veșnică trebuie să împlinească poruncile, îi spune El tânărului bogat (Mc 10, 17-21). Prin atitudinea Sa față de porunci, Iisus nu face decât să întărească autoritatea lor.

Sfântul Apostol Pavel afirmă că împlinirea poruncilor din Decalog e o dovadă, o concretizare a iubirii creștinului față de semenii: „Pentru că poruncile: Să nu săvârșești adulter; să nu ucizi; să nu furi; să nu mărturisești strâmb; să nu poftesci ... și orice altă poruncă ar mai fi se cuprind în acest cuvânt: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Rom 13, 9)

Literatura creștină din epoca apostolică și patristică atestă importanța Decalogului în Biserică. De la Fericitului Augustin provine împărțirea celor zece porunci în două grupe: primele patru se referă la iubirea pe care o datorăm lui Dumnezeu, iar următoarele șase, la iubirea față de aproapele. Există informații timpurii (*Didahia*, *Epistola lui Barnaba*) care ne permit să concludem că cele zece porunci erau incluse în cateheza baptismală a Bisericii, fiind studiate și aprofundate de cei care se pregăteau să primească Botezul. Asemenea Sfântului Apostol Pavel, care afirma că păgânii săvârșesc din fire poruncile Legii mozaice (Rom 2, 14), și apologetii creștini (Sf. Irineu, Sf. Iustin, Tertulian) au accentuat faptul că a doua parte a poruncilor din Decalog se regăsește în principiile etice ale altor popoare, întrucât țin de o morală naturală.

Nu e de mirare că poruncile celei de-a doua table (6-10) se regăsesc în legislațiile statelor moderne, căci pretutindeni furtul, deposedarea abuzivă și violentă, omuciderea sau mărturia mincinoasă constituie fapte condamnate de lege. Pe aceste porunci se fundamentează drepturile omului în societatea actuală. Ele reprezintă moștenirea culturală a iudeo-creștinismului într-o lume secularizată. Ele constituie fundamentul oricărei etici sociale pentru că sunt un alfabet al umanizării omului. „Blestem asupra omului care va zice: «nu mai sunt valabile!»” (Thomas Mann)

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

1 martie – a participat la Ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, în cadrul căreia a avut loc întâlnirea de lucru cu protopopii din județul Sibiu.

2 martie – a participat la Ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, în cadrul căreia a avut loc întâlnirea de lucru cu protopopii din județul Brașov.

3 martie – a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană.

4 martie – a slujit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Nașterea Domnului” din Sibiu.

6 martie – a săvârșit Sf. Liturghie și a împărtășit cuvânt de folos duhovnicesc în Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din localitatea Lisa, jud. Brașov. A oficiat Taina Sf. Botez pentru prunca Anastasia Ioana Ramba.

8 martie – a săvârșit Sf. Liturghie în capela Spitalului Militar din Sibiu.

13 martie – a săvârșit Sf. Liturghie în biserica Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus și a împărtășit credincioșilor un bogat cuvânt de învățătură.

16 martie – a săvârșit Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite la Mănăstirea Brâncoveanu.

18 martie – a săvârșit Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite la Mănăstirea Brâncoveanu.

19 martie – a săvârșit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Sf. Mc. Teodor Tiron” din Sâmbăta de Sus, împărtășind credincioșilor un cuvânt de binecuvântare.

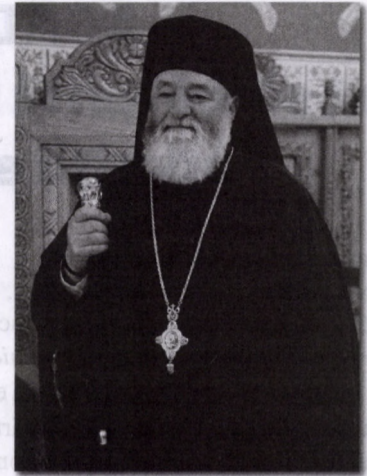
20 martie – a slujit Sf. Liturghie și a rostit un cuvânt de folos în Biserica „Nașterea Domnului” din Sibiu. Seara a săvârșit împreună cu un numeros sobor de preoți taina Sf. Maslu în Biserica cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul” din Făgăraș-Galați, împărtășind credincioșilor un cuvânt de binecuvântare.

21 martie – a participat în Brașov, la Biserica „Adormirea Maicii Domnului”, la primirea raclei care adăpostește Brăul Maicii Domnului, adus spre închinare credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului de către o delegație de la Mănăstirea Kato Xenia din Mitropolia de Volos, Grecia. A oficiat un Tedeum de mulțumire și a împărtășit pelerinilor prezenți un frumos cuvânt de învățătură.

23 martie – a slujit Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite la Mănăstirea Șinca Nouă.

24 martie – împreună cu IPS Părinte Laurențiu, a participat la primirea Brăului Maicii Domnului în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. A săvârșit slujba Litiei în Catedrala Mitropolitană, în prezența a numeroși pelerini veniți să se închine la racla care adăpostește Brăul Maicii Domnului.

25 martie – a slujit, împreună cu IPS Părinte Laurențiu, Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. A ofi-

ciat slujba de înmormântare a preotului Traian Bârsan, rostind cuvânt de mângâiere și binecuvântare familiei îndoliate și credincioșilor. A slujit Taina Sf. Maslu în Biserica cu hramul „Sf. Treime” din Făgăraș.

27 martie – a săvârșit Sf. Liturghie și a rostit cuvânt de binecuvântare în biserica Mănăstirii Orlat. A slujit Taina Sf. Maslu în Biserica cu hramul „Sf. Nicolae” din Cincșor.

28 martie – a fost prezent la Conferința cu tema „Maica Domnului, modelul vieții creștine”, susținută de PS Macarie Drăgoi în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” din cadrul Facultății de Teologie „Sf. Andrei Șaguna” din Sibiu.

29 martie – a participat la Ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Arhid. CHIRIL SOCACIU

CIMITIRUL VESEL DIN SĂPÂNȚA

sau locul unde moartea și-a pierdut sămânța (I)

În anul 1935, îndemnat de către preotul Grigore Rițiu, care preda limba română și limba latină, Stan Ioan Pătraș mărește considerabil trunchiul crucilor pentru a avea suficient loc de încrustrare a epitafului. Tot în acest an va scrie și primul epitaf.

După ce sculptează în cimitirul satului [Numele de „Cimitir Vesel” nu îi aparține meșterului Ioan Stan-Pătraș, ci se datorează unui turist francez, care, vizitând Cimitirul în anii comunismului, a exclamat: „Acesta e un cimitir vesel!” De atunci, această denumire a fost preluată de toată lumea, ajungând în cele din urmă să devină oficială.] peste 700 de cruci (în medie 10 cruci pe an), simțind că se apropie momentul trecerii la cele veșnice (1977), desemnează pe doi dintre

mulții săi ucenici să-i scrie pe cruce următorul epitaf:

„De cu tânăr copilaș/Îo am fost Stan Ion Pătraș,/Să mă ascultați oameni buni/Ce voi spune nu-s minciuni. /Câte zile am trăit/Rău la nime n-am dorit,/Dar bine cât am putut/Orișicine mi-a cerut./Vai săracă lumea mea/Că greu am trăit în ea/De la paisprezece ani/Trebuia să câștig bani/La lucru greu de pădure/Cu țapin și cu săcure./Tata-n război a plecat/Înapoi n-o înturnat./Trei copii noi am rămas/În lume cu greu năcaz./Vrut aș fi să mai trăiesc/Și planul să mi-l plinesc./Din șaizeci și nouă țări/M-au vizitat până ieri./Din conducători de stat/Foarte mulți m-au vizitat/Și de acum când or veni/Pe mine nu m-or găsi./Și le doresc la toți bine/Care au fost pe la mine/Că viața o lăsa/La 69 de ai. /Crucea mea când s-a lucrat/ Care eu mi-am comandat/Doi elevi ce-au învățat/Mi-au făcut lucru pe plac:/Turda Toader, Stan Vasile/Dumnezeu Sfântu să-i fie.”

Meșterul Ioan Stan Pătraș a avut peste 50 de ucenici. Turda Toader și Stan Vasile, care, la recomandarea lui, i-au sculptat propria cruce, aparțin unui cult neoprotestant. Din acest motiv, continuatorul legal al tradiției stanpătrașene

este un alt ucenic, pe nume Dumitru Pop, care face și sevicul de curator al Casei memoriale „Ion Stan Pătraș”.

Sculptate în lemn de stejar, crucile sunt ornate cu basorelieful pictate în culori vii („albastrul de Săpânța”), baza fiind rezervată portretului celui decedat și epitafului. Portretul surprinde cel mai adesea ocupația/pasiunea/hobby-ul/viciul defunctului, iar poemul-epitaf este o descriere în versuri a vieții acestuia. Interesant este faptul că epitaful, în ciuda pudorii funebre prezente în colectivitățile rurale, conține elemente umoristice, comice, chiar frivole.

Dacă ceilalți meșteri sculptori și dulgheri maramureșeni, în casele și porțile pe care le ridică, fac lemnul să cânte horea istoriei și a bucuriei ființei de a trăi, Stan Ioan Pătraș face lemnul crucilor să intoneze imnul vesel-amar al morții.

Fiecare epitaf este o confesiune, un monolog din adâncurile morții, un testament prin care defunctul își legitimează, ca fostă ființă pământeană, dreptul de a da o povară celor ce încă sunt deasupra gleei, și care, în goana lor după fericiri iluzorii, își uită condiția de muritor.

Meșterul Stan Ioan Pătraș este un scriitor subtil, un artist natural, un narator talentat care scrie cu dalta, sintetizând în câteva rânduri isprăvile de-o viață ale ființei umane. În fapt, creatorul Cimitirului Vesel este, la scară folclorică, un artist complex, care se mișcă într-un triplu registru creator: sculptural, pictural și scriptural (poetic), mânuind cu aceeași măiestrie dalta, pensula și condeiul. Opera sa este un act pluridisciplinar, un tot sinergic, perihoretic, în care se disting și în același timp se întrepătrund într-un joc realist naiv cele trei elemente care dau amprenta artistică, conținutul estetic unic al crucilor care alcătuiesc Cimitirul Vesel: geometria sculpturală (forma), culoarea și logosul poetic.

Cromatică crucilor din Cimitirul Vesel are de asemenea o extraordinară valoare simbolică. Meșterul Ioan Stan Pătraș folosește cinci culori pe care le identifică cu vârstele biologice și mai ales spirituale ale omului din nord.

Lector Dr. Vasile CHIRA

Tara voievozilor, a zimbrilor, a bourilor, a porților și bisericilor de lemn, a gacilor și a pălăriilor mici de paie, a caselor de lemn acoperite cu dranițe, a cântecelor cu noduri, s-a îmbogățit în ultimele decenii cu un nou obiectiv turistic: Cimitirul Vesel de la Săpânța, care se situează în top zece al celor mai vizitate necropole din lume.

Sit cultural protejat de către UNESCO, Cimitirul Vesel a fost declarat cel mai important cimitir din Europa și al doilea din lume, după cel egiptean din Valea Regilor (alte cimitire celebre din lume fiind localizate în Bolivia, Statele Unite, China, Irak, Filipine, Argentina, Anglia și Irlanda).

Creatorul Cimitirului vesel, meșterul Stan Ioan Pătraș s-a născut în anul 1908, în comuna Săpânța, județul Maramureș, într-o familie de țărani care se ocupau cu prelucrarea lemnului. Atras de mic de sculptură, începe să sculpteze cruci din stejar încă de la vârsta de 14 ani. Pe lângă cruci confecționa și alte obiecte cu la fel de multă sensibilitate artistică: scaune, cuiere, colțare, dulapuri, blidare, lingurare, troițe și porți.

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

ACADEMIA ROMÂNĂ a fost sărbătorită la 150 de ani de existență prin apariții editoriale de excepție

Cu ocazia sărbătoririi la București a 150 de ani de existență ai Academiei Române, înaltul for științific al României a prezentat lucrarea Academicianului Dan Berindei, *Istoria Academiei Române (1866-2016)*. Lucrarea se află la cea de-a doua ediție, după cea apărută acum 10 ani, și vine să dea mărturie lungă existență a celui mai înalt for științific național, care se confundă cu națiunea română, având în vedere că istoria ei s-a dezvoltat în cadrul celei a României moderne și contemporane. Astfel, după cum arată și autorul, în procesul de devenire al Academiei Române se reflectă *cel al țării înseși, cu biruințele și momentele de înălțare, dar și cu încercările, suferințele și căderile*. Sub cupola științifică a Academiei Române s-au succedat în timp cărturarii și marii creatori ai națiunii, au fost rostite cuvântări care au marcat istoria, au fost prezenți mulți învățați ai vremurilor, precum și conducători civili ai lumii.

Constituirea Academiei Române este rezultatul unei evoluții socio-culturale ce a fost reprezentată de un întreg proces evolutiv, care a stat la baza întemeierii unei societăți academice a românilor. Astfel, încă de la începutul secolului al XIX-lea, se vor constitui unele Societăți științifice în diverse centre culturale ale spațiului românesc, fiecare cu câte un domeniu pe care îl reprezenta. Aceste societăți care se formează în decursul celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, nu vor reuși pe deplin să unifice toate provinciile românești din punct de vedere cultural, deși în cadrul lor s-au manifestat evidente tendințe de contact și de strânse legături. Pe de altă parte, trebuie să menționăm că existența acestor societăți a fost de cele mai multe ori una efemeră, ceea ce dovedește că lucrurile nu erau propice întemeierii unei societăți pe baze trainice. Totul se va schimba odată cu anul 1859, după care se va trece la forme de organizare mai complexe și mai desăvârșite în ceea ce privește societățile de cultură.

Lucrarea academicianului Dan Berindei continuă cu începuturile propriu-zise ale Academiei Române, prin tatonările de la începutul domniei lui Cuza, marcate de organizarea unor societăți sau grupări științifico-culturale care prevestesc organizarea mai complexă a viitoarei Academii. Aici trebuie să menționăm înființarea în Transilvania a ASTREI, socotită ca o întreprindere politică prin cultură, care a fost prezidată de către Sfântul Ierarh Andrei Șaguna. Această societate culturală a românilor din Imperiul Habsburgic nu va fi singura, ea fiind urmată de Societatea pentru cultură și literatură română din Bucovina, între toate existând legături foarte strânse. Fascinantul început al Societății Academice Române este prezentat pe larg de către autorul volumului istoric la finalul capitolului II, pentru ca începând cu capitolul al III-lea să fie prezentat efectiv începutul, prin constituirea Societății Literare Române la 1866, precum și prima sesiune a Societății Academice Române din 1867. Trebuie să remarcăm implicarea statului la cel mai înalt nivel prin recunoașterea acordată constituirii acestui for științific al României, care va fi proto-instituția ce a premers Academiei Române de azi. Numărul membrilor era stabilit

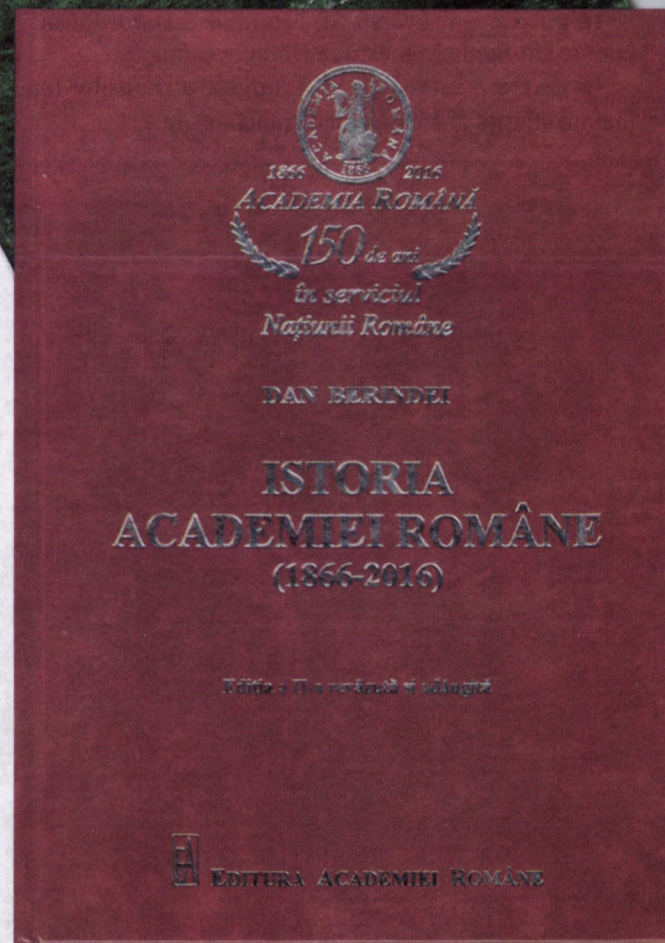
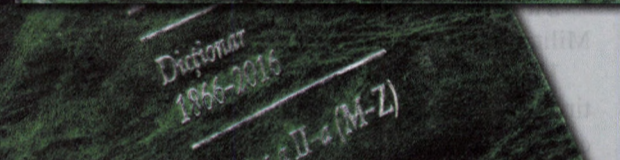
prin lege la 21 de persoane din toate provinciile locuite de români, atât din interiorul României cât și din afara hotarelor sale. Decretul Locotenentei domnești prin care era întemeiată și recunoscută această societate culturală a fost primit cu mult entuziasm, mai ales aici în Transilvania, unde se vorbea ca despre o faptă rară, care face onoare eternă celor care au decis în această privință. Prima sesiune este amânată din cauza izbucnirii unei epidemii de holeră, care face ca în cursul anului 1866 întrunirea să nu poată avea loc și, astfel, să fie amânată până în 1867, când, din motive legate de evoluția evenimentelor de pe scena politică europeană și din Imperiul Habsburgic, această sesiune este convocată. Primirea primilor membri este una fastuoasă, Guvernul implicându-se în organizare, *total desfășurându-se cu o pompă măreață și în mijlocul unei afluențe imense și entuziastice*.

Stringența apariției acestei societăți reiese pe lângă entuziasmul general, și din temele pe care le discută membrii acesteia încă de la prima sesiune, toate acestea fiind prezentate magistral de către autorul acestei istorii. Încă din 1867 se structurează secțiile pe care va lucra această societate academică, prima dintre ele fiind cea istorică, pe lângă cea filologică, ce reprezenta punctul de plecare al societății.

Primii membri de onoare sunt aleși la finele secolului al XIX-lea, lor adăugându-li-se și primii membri corespondenți, calități păstrate până în zilele noastre. După prezentarea generoasă a începuturilor Academiei Române, autorul continuă cu o prezentare a epocilor de secol XX și a felului în care evoluția de pe scena politică a marcat și istoria înaltului for științific românesc.

Întreaga prezentare se încheie cu o perspectivă echilibrată asupra a ceea ce a însemnat integrarea României în Uniunea Europeană, care coincide cu încă un deceniu de existență a Academiei Române. Recomandăm, așadar, spre lectură această lucrare și sperăm să dovedim statornicie și de acum înainte în ceea ce înseamnă valorile promovate și apărate de către Academie.

Ca o incununare a evenimentului de la 4 aprilie prin care Academia Română a fost sărbătorită la cei 150 de ani ai săi, Doamna Dorina Rusu, membru corespondent al Academiei Române, a pregătit două volume masive ale Dicționarului membrilor Academiei Române, de la înființarea sa și până în actualitate. Cele două volume, care împreună numără aproape 2000 de pagini, prezintă bio-bibliografiile tuturor celor care într-un secol și jumătate au ilustrat magistral cel mai înalt for de consacrare științifică al României și păstrătoarea unei

îndelungate tradiții spirituale a poporului român. Răsfoind paginile masivelor volume și observând personalitățile pe care le regăsim aici, ne dăm seama într-adevăr că Academia română este promotoare a marilor valori culturale ale națiunii Române, templu și areopag al științelor, personificare a însuși sufletului poporului român, impunându-se drept cea mai reprezentativă instituție a culturii române.

Mitropolitul Laurențiu

REDACTOR-ŞEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție online:** Dr. Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2016 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Șaguniana – Sibiu